

Na ceste k zmluve o obchode so zbraňami

MICHAL MOCHŤAK

Towards an Arms Trade Treaty

Abstract: The paper analyses the international debate that concerns the efforts to create an effective control framework for the illicit arms trade and its impact on global peace and international security. The conventional arms trade is a wide spreading phenomenon that negatively affects many countries and regions all around the world. Unlike in the case of the trade of technologies and materials that could potentially be used in chemical, biological, or nuclear weapons, there are no comprehensive, global controls on the international trade in conventional arms (although some regional and multilateral frameworks have been developed for it). The Arms Trade Treaty (ATT) is thus a response to the appeals of governments, nongovernmental organizations and individuals that seek to create a regulatory mechanism for conventional arms in the international environment. The paper tries to identify the main patterns of the discussion, the proponents, the opponents and the arguments that have defined the debate in the last decade.

Key words: UN, Arms Trade Treaty, conflict, negotiations, regulation.

Podstatná časť svetového obchodu so zbraňami zahŕňa transfery, ktorých význam narušuje bezpečnostné prostredie v lokálnom, regionálnom, ale i globálnom merítke a vytvára podmienky pre eskaláciu násilia a vznik konfliktov. Tento vojenský materiál je v prípade zneužitia reálnym nástrojom porušovania ľudských práv a degradácie spoločností, ktorých obnova sa tak stáva v dlhodobom horizonte komplikovaná (Da Silva 2009: 31). Pozícia obchodníkov so zbraňami je v mnohých smeroch súčasťou krízy posilnená a v zásade platí, že ekonomické a politické problémy samotnému obchodu v posledných rokoch prospievajú. Tento záver vychádza z výskumov, ktoré pravidelne zverejňuje SIPRI (*Stockholm International Peace Research Institute*) a poukazuje na rozvoj zbrojárskeho priemyslu v čase súčasnej hospodárskej krízy (SIPRI 2012a).¹ Vo svojej podstate sa jedná o ekonomické záujmy, ktorých horizonty nie sú definované globálnou dohodou, akýmsi regulačným mechanizmom, ktorý by dokázala určiť mantinely a hranice „obchodovania so smrťou“.

Vývoj v posledných rokoch ukázal, že legislatívne ukotvenie globálneho obchodu so zbraňami je nutný element systematického riešenia regionálnych konfliktov. Práve tie sú živé transfery, ktorých podstata je z morálneho hľadiska ťažko obhájitelná, a to predovšetkým v krajinách, kde koncepty demokracie, ľudských práv a mieru predstavujú základné piliere spoločnosti. V tomto kontexte sa odborná diskusia postupne presúva do medzinárodnej arény, kde s podporou neziskových organizácií a občianskeho sektoru dochádza k reálnemu formovaniu politiky do podoby návrhu Zmluvy o obchode so zbraňami – *Arms Trade Treaty* (ATT) (porov. Prizeman 2012: 2).

Cieľom tohto článku je predstaviť diskusiu, ktorá v súčasnosti prebieha na pôde OSN a v posledných rokoch definovala jednu z priorit v regulácii zbrojného priemyslu. Text predstaví historické pozadie, v ktorom sa súčasná debata vyvíjala, hlavné body a argumenty pripravovaného návrhu zmluvy a samotný proces schvaľovania. Výskumná otázka

v tomto kontexte znie: *Akú podobu naberá diskusia týkajúca sa zmluvy o obchode so zbraňami – Arms Trade Treaty?* Vzhľadom na arénu, v ktorej prebieha samotná diskusia, sú identifikované hlavné prekážky a výzvy, pričom ich relevancia je odkazovaná ku konkrétnym exportérom a cieľovým trhom. Na ich základe je následne vytvorená stručná typologizácia, ktorá definuje hlavné pozície v medzinárodnej debate na pôde OSN.

Základný časový rámec, ktorý text sleduje, je prispôbený podobe rozhovorov, ktoré prebehli v posledných rokoch. V tomto ohľade je reflektovaný stručný historický kontext týkajúci sa obchodu so zbraňami s dôrazom na vývoj po skončení studenej vojny, ktorý vyvrcholil v rokoch 2006–2012. Perspektívu, ktorá v kontexte práce prevažuje, je možné naviazať na teoretický rámec inštitucionalizmu, ktorý pripravovanú zmluvu interpretuje ako regulačný mechanizmus s cieľom presadiť určité pravidlá hry v medzinárodnej aréne (porov. North 1990: 3). Z pohľadu vymedzenia sa jedná primárne o deskriptívny text s čiastkovým analytickým výstupom, pričom dominuje snaha o predstavenie kontextu rozhovorov v rámci pripravovanej zmluvy (porov. Van Evera 1997: 94–95). Zdrojovú základňu tvoria predovšetkým primárne zdroje (rezolúcie OSN, prepisy vyhlásení delegátov jednotlivých krajín a pod.), ktoré sú doplnané sekundárnou literatúrou a čiastočne informáciami získanými od zamestnancov Ministerstva zahraničných vecí Českej republiky a analytikov Amnesty International.

Záver by mali predstaviť českej odbornej verejnosti obsah pripravovanej zmluvy a naznačiť implikácie, ktoré zo súčasného návrhu plynú. Rovnako sú identifikované základné rozdiely medzi hodnotovou motiváciou a reálnym plnením záväzkov zo strany národných štátov. V tomto rozpore je badať základné problémy, ktorých relevancia je spojená s presadzovaním hodnôt na jednej strane (ľudskoprávných, humanitárnych a morálnych) a ekonomickými záujmami na strane druhej.

HISTORICKÝ KONTEXT

Mechanizmy regulácie obchodu so zbraňami a vojenským materiálom v medzinárodnom priestore disponujú dlhodobou tradíciou, ktorá siaha až do staroveku.² Moderná história má skúsenosti s reštriktívnymi opatreniami od druhej polovice 19. storočia, pričom prvá multilaterálna dohoda bola podpísaná v rámci Bruselskej konferencie (1874) – *Medzinárodná deklarácia týkajúca sa zákonov a zvyklostí vojny*. Jej obsahom bola okrem iného regulácia dodávok vojenského materiálu do koloniálnych teritórií a závislých území (ICRC 2005; Holtom 2011: 1). Prvá svetová vojna priniesla nové postoje k vnímaniu konfliktov a v tieni vzájomnej nedôvery vznikali dohody s cieľom účinne zabrániť proliferácii vojenského materiálu v širšom geografickom priestore. Súčasťou Paktu Ligy národov z roku 1919 je článok 8, ktorý obsahuje zmienku o obchode s vojenským materiálom, pričom v tom istom roku sú iniciované rozhovory o samostatnej konvencii regulujúcej medzinárodný obchod s týmto druhom tovaru (League of Nations 1919; Kytömäki 2010: 4; pre hlbší rozbor vid' Smith 1931).³

Napriek záujmu mnohých štátov regulovať mieru zbrojenia, samotná implementácia zlyhala následkom ekonomickej krízy v tridsiatych rokoch, ktorú sprevádzala masová militarizácia a celkové ovzdušie nepriateľstva. Krátko pred vypuknutím druhej svetovej vojny sa medzinárodné spoločenstvo pokúsilo opätovne otvoriť tému regulácie obchodu s konvenčnými zbraňami, avšak s obmedzeným účinkom. S prvými výstrelmi druhej svetovej vojny a obdobím súperenia ideologických blokov po jej skončení sa na relatívne dlhú dobu diskusie o globálnych regulačných mechanizmoch zastavili a medzinárodný obchod s konvenčnými zbraňami sa začal riadiť politickými záujmami a mocenskou rivalitou (Holtom 2011: 1–2). V tomto období sa síce objavili bilaterálne či obmedzené multilaterálne dohody, ale len malá časť z nich obsahovala zmienku o konvenčných zbraňach, obchode s nimi alebo ich regulácii (Laurance – Wezeman – Wulf 1993: 4–6).⁴

Studená vojna a jej koniec priniesli nové stimuly a výzvy, ktoré musela medzinárodná komunita reflektovať. Prvá skúška prišla v čase invázie irackých vojsk do Kuvajtu v roku

1990. Samotný akt agresie poukázal na nedostatočnú kontrolu toku zbraní a znovu otvoril diskusiu o potrebe globálneho rámca pre reguláciu obchodu s vojenským materiálom (Anderson 1992: 752–753). V tomto období sa po prvý krát objavil konsenzus, na základe ktorého bol prijatý názor, že transfery konvenčných zbraní môžu viesť k excesívnym a destabilizujúcim pohybom v medzinárodnom prostredí, ako i v priestore národných štátov (Laurance – Wezeman – Wulf 1993: 4; porov. Sidel 1995). Ako reakciu na udalosti v oblasti Perzského zálivu Valné zhromaždenie OSN vydalo rezolúciu A/RES/46/36 (*Všeobecné a úplné odzbrojenie*), ktorou vyzvalo štáty v medzinárodnom prostredí k vyššej transparentnosti v zbrojení a ustanovilo cieľ vytvorenia registra konvenčných zbraní za účelom kontroly a zvýšenia zodpovednosti (OSN 1991).⁵

Zo strany USA bola v roku 1991 iniciovaná výzva smerujúca k ostatným členom Bezpečnostnej rady, ktorá obsahovala návrh na pozastavenie transferov vojenského materiálu do oblasti Stredného východu ako potenciálny zdroj nestability v regióne. Rovnako bol vypracovaný návrh na prijatie štandardov pre budúce transfery, ktorý bol schválený o rok neskôr (tzv. *P5 Guidelines*) (Bush 1991; Kytömäki 2010: 4).

Vývoj pokračoval prípravou dokumentu, ktorý v roku 1996 prezentovala Komisia OSN pre odzbrojovanie a jej obsahom bol návrh generálneho štandardu pre obchod s konvenčnými zbraňami. Dokument obsahoval odporúčania pre posilnenie národnej úrovne v systéme medzinárodného obchodu a prípravu opatrení pre boj s nelegálnymi transfermi vojenského materiálu (Disarmament Commission 1996: 10–15; Da Silva 2009: 28; Meek 1998: 15–17). Vyjadrením podobných nálad bola i myšlienka držiteľa Nobelovej ceny za mier Óscara Ariasa, ktorý predstavil víziu globálneho rámca pre obchod s konvenčnými zbraňami. Iniciatíva, pod ktorú sa v roku 1997 podpísali osobnosti ako dalajláma, Norman Borlaug, Adolfo Pérez Esquivel, Joseph Rotblat, Desmond Tutu, či Lech Wałęsa, bola formulovaná ako výzva pre stálych členov Bezpečnostnej rady a ostatné členské štáty OSN, s cieľom otvoriť priestor pre diskusiu o závažných dopadoch, ktoré obchod s konvenčnými zbraňami generuje (Shah 2008; Holtom 2011: 1–2).

Prvou krajinou skupiny P5, ktorá podporila iniciatívu na vytvorenie globálneho rámca, a reflektoval tak diskusie v posledných rokoch, bola Veľká Británia. Minister zahraničných vecí Jack Straw v septembri 2004 vyzval k prijatiu medzinárodnej zmluvy, ktorá by umožnila kontrolu medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami a vojenským materiálom. Po sérii rozhovorov bol skupinou siedmich štátov⁶ vypracovaný návrh záväzného dokumentu, ktorý bol predložený Prvému výboru Valného zhromaždenia (Holtom 2011: 3). Rezolúcia A/RES/61/89 (*Na ceste k zmluve o obchode so zbraňami: Ustanovenie spoločných medzinárodných štandardov pre import, export a transfer konvenčných zbraní*) bola následne schválená drvivou väčšinou štátov v decembri 2006, keď za jej prijatie hlasovalo 153 delegátov, 24 sa zdržalo a jeden bol proti. Celkový obraz tejto iniciatívy kazí skutočnosť, že medzi štátmi, ktoré nehlasovali, boli Čína, Rusko, India a Saudská Arábia a krajinou proti boli Spojené štáty americké (OSN 2006a; Da Silva 2009: 27; Holtom 2011: 1; Prizeman 2012: 2; Kytömäki 2010: 6).⁷

Obsah rezolúcie v mnohom predznamenal vývoj a základné ciele, ktoré si medzinárodné spoločenstvo v nasledujúcich rokoch stanovilo. Text v prvej časti vyzýva generálneho tajomníka k identifikácii postojov jednotlivých štátov a definovaniu podmienok pre úspešnú prípravu návrhu zmluvy a jej implementáciu. V reakcii na to predložilo 101 štátov a Európska únia formálnu podobu návrhu, v ktorej prezentovali predstavy o funkčnej podobe budúcej zmluvy. Tento krok ukázal, že jednotlivé delegácie vnímajú problematiku obchodu s konvenčným vojenským materiálom citlivo a ich záujem o agendu korešponduje s vážnosťou situácie v niektorých oblastiach sveta. S odkazom na navrhované zameranie zmluvy bola zaznamenaná široká podpora pre zahrnutie všetkých konvenčných zbraní definovaných registrom OSN, rovnako ako kategórie malých a ľahkých ručných zbraní. Štáty zároveň vyjadrili pozíciu, v ktorej požadovali zaručenie práva na budovanie vlastnej armády a ponechanie autonómie v rámci národnej legislatívy a zbrojnej politiky.

Dôležitým bodom diskusie boli navrhované kritéria pre vytvorenie spoločných štandardov v samotnom obchode. Delegácie sa v rôznej miere konečnej podpory zhodli na podmienkach, ktoré by rešpektovali existujúce záväzky a dohody, zohľadňovali charakter potenciálneho užívateľa a analyzovali možný dopad na situáciu v cieľovej krajine či regióne (OSN 2006a; Parker 2007: 9–10).

Rezolúcia vo svojej druhej časti vyzvala k vytvoreniu Skupiny vládných expertov (*Group of Governmental Experts – GGE*), ktorá by spracovala možnosti pripravovanej zmluvy a určila spoločné medzinárodné štandardy pre dovoz, vývoz a transfer konvenčných zbraní (OSN 2006a; Holtom 2011: 1–2). Jej predsedom sa stal argentínsky diplomat Roberto García Moritán a do skupiny bolo prizvaných 28 odborníkov z členských štátov OSN. Skupina sa v priebehu roku 2008 stretla trikrát a výstupy následne prezentovala na 63. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN. Okrem základných bodov zverenej agendy boli prezentované negatívne dopady obchodu so zbraňami a jeho väzby na terorizmus a organizovaný zločin. Primárnym výstupom bolo vyhlásenie, v ktorom pracovná skupina prisúdila hlavnú zodpovednosť za obchod s konvenčnými zbraňami a efektívnu kontrolu národným štátom a ich licenčným systémom (PrepCom 2008; Prizeman 2012: 2; Kytömäki 2010: 7; porov. Sidel 1995).

Výsledkom práce a diskusií Skupiny vládných expertov bola v roku 2008 druhá rezolúcia k ATT (A/RES/63/240; *Na ceste k zmluve o obchode so zbraňami: Ustanovenie spoločných medzinárodných štandardov pre import, export a transfer konvenčných zbraní*), ktorej obsah zdôraznil potrebu zabránenia dodávok zbraní do regiónov a na trhy predstavujúce hrozbu pre bezpečnosť a stabilitu vo svete. Na odporúčanie pracovnej skupiny expertov bola vytvorená nová skupina, ktorej mandát bol posilnený klauzulou o otvorenom konci (*open-ended*; OEGGE) (OSN 2009a; Da Silva 2009: 27). V roku 2009 sa na základe nového štatútu skupiny mohli do rozhovorov zapojiť všetky členské štáty OSN, čo viedlo k posilneniu deliberatívneho vzorca pripravovanej zmluvy a zároveň to umožnilo spresniť ciele, zameranie a princípy rozhovorov a v neposlednej rade procedurálnu podobu návrhu. Výsledkom diplomatických stretnutí bola správa predložená Valnému zhromaždeniu OSN, v ktorej skupina opäť zdôraznila vážnosť negatívnych dopadov obchodu so zbraňami a jeho väzbu na eskaláciu konfliktov, terorizmus a organizovaný zločin (PrepCom 2009). Jednotlivé delegácie ostali rozdelené v otázke vnímania práva na získanie vojenského materiálu za účelom vlastnej obrany, ktoré garantujú medzinárodné dohody. Skeptické štáty (Kuba, Irán, Čína, USA a ďalšie) prezentovali argument, v ktorom vykreslili súčasný právny rámec ako dostatočný, a pre ďalší postup, prípadne prijatie záväzných rozhodnutí, požadovali širšiu diskusiu (OSN 2009b; Kytömäki 2010: 8; Holtom 2011: 1–2).

Prielom nastal na 64. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN 9. 12. 2009, keď 151 štátov podporilo rezolúciu A/RES/64/48 (*Zmluva o obchode so zbraňami*), ktorej obsahom bolo rozhodnutie zvolať v roku 2012 konferenciu s primárnym bodom prerokovať možnosti vytvorenia globálnych štandardov upravujúcich obchod s konvenčnými zbraňami – *Arms Trade Treaty*. Dvadsať štátov sa hlasovania zdržalo a jeden hlasoval proti. Dôležitý posun nastal v postoji Spojených štátov, ktoré svoju pôvodne odmietavú pozíciu prehodnotili (Clinton 2009). Rozhodnutím Valného zhromaždenia OSN došlo k transformácii skupiny OEGGE na tzv. Prípravný výbor (PrepCom), do čela ktorého bol menovaný argentínsky veľvyslanec Roberto García Moritán. Podľa vymedzeného mandátu mala skupina pripraviť odporúčania, na ktorých základe by bola vedená diskusia o ATT na pôde OSN v roku 2012 (OSN 2010; Prizeman 2012: 2; Holtom 2011: 1–2).

DISKUSIA K ZMLUVE O OBCHODE SO ZBRAŇAMI

Rozhovory, ktoré nasledovali po vytvorení Prípravného výboru, je možné usporiadať do troch tematických oddielov zahrnujúcich *parametre, zameranie a postup implementácie* samotnej zmluvy (porov. Kytömäki 2010). Časový rámec bol rozvrhnutý do štyroch oficiálnych stretnutí v období január 2010 až február 2012,⁸ pričom logika, ktorá definovala

samotné vyjednávanie, spočívala na princípe konsenzu, ktorým niektoré štáty podmienili svoju podporu negociačného procesu a prítomnosť na vyjednávaní.⁹

Parametre pripravovanej zmluvy

Generálny tajomník Pan Ki-mun v prvej fáze rozhovorov identifikoval ako základný problém absenciu normatívneho rámca, ktorý by transparentným a predovšetkým jasným spôsobom vymedzil obchod so zbraňami ako problém. Jeho postoj vychádzal už z prijatej rezolúcie z roku 2006 (A/RES/61/89; *Na ceste k zmluve o obchode so zbraňami: Ustanovenie spoločných medzinárodných štandardov pre import, export a transfer konvenčných zbraní*), ktorá obsahovala klauzulu, že absencia štandardov týkajúcich sa dovozu, vývozu a transportu vojenského materiálu prispieva k vzniku konfliktov, činnosti organizovaného zločinu a aktom terorizmu (porov. OSN 2006a). Nekontrolovaný prílev zbraní zvyšuje možnosti útokov proti civilnému obyvateľstvu a jeho vyhnania z domovov, štátov, či celých regiónov. Tato základná axioma stojí v pozadí racionálneho ospravedlnenia potreby funkčného rámca, ktorého podstata by dokázala bezprostredné negatívne dopady obchodu so zbraňami neutralizovať, alebo aspoň účinne znížiť. Štáty v otvorenej diskusii volajú po univerzálnej, objektívnej a praktickej zmluve, ktorá je prijateľná v prístupe, ako i v aplikácii (UNIDIR 2010: 4–5). Objavili sa názory, ktoré zdôraznili, že prijímaný dokument má byť vyvážený a predovšetkým nediskriminačný vo vzťahu k určitým krajinám či regiónom a zároveň nemá podľahnúť snahám o politizáciu a tendenciám vytvárania dvojitych štandardov (porov. IANSA 2012a: 1).

Pozícia, ktorá z tejto debaty vzišla, odkazuje na reflexiu už existujúcich noriem a záväzných dohôd (Ženevská konvencia, Charta OSN, medzinárodné embarga a pod.), pričom je zachované právo vojenský materiál vyrábať, exportovať a obchodovať s ním podľa potrieb jednotlivých štátov. Jedným z dôležitých parametrov, ktoré sa v diskusii neustále objavujú, odkazuje na pravidlá a normy plynúce z medzinárodného humanitárneho práva, medzinárodných ľudskoprávných dohôd a tém týkajúcich sa ľudskej bezpečnosti (*human security*) (porov. Da Silva 2009: 28). Práve rešpekt k ľudským právam je často artikulovaný argument, ktorého obsah vytvára morálnu a predovšetkým normatívnu stránku dôvodov pre prijatie dohody regulujúcej obchod s konvenčnými zbraňami (Prizeman 2012: 2).

V rámci diplomatickej diskusie bola viacerými štátmi vyjadrená pozícia odmietajúca podporu návrhu, ktorý by zavádzal uniformný kontrolný zoznam (tzv. *checklist*) a svojim obsahom by určité krajiny či regióny *a priori* diskriminoval. Naopak podporu získala perspektíva, ktorá predpokladá individuálne hodnotenie každého prípadu, pri zhodnotení všetkých relevantných ukazovateľov (*case-by-case approach*) (Mack 2010).

Zameranie a vymedzenie zmluvy

Pri diskusii o obsahu zmluvy a jej vymedzení sa do finálneho obrazu premietajú dve vízie podoby konečnej úpravy. Prvá z nich vníma formálny obraz zmluvy ako určitý zoznam zbraní a komponentov, ktoré majú byť v globálnom kontrolnom rámci zahrnuté. Druhá sa zameriava na charakter aktivít a podobu transakcií, ktoré obchod so zbraňami popisujú. Samotná debata naznačuje, že mnohé štáty presadzujú komplexnú podobu zmluvy, ktorá by pokrývala niekoľko významných kategórií konvenčných zbraní, ručné a ľahké strelné zbrane a muníciu. Vymedzenie komplexného prístupu však nie je jednoduché a súčasná diskusia tomu i nasvedčuje (Holtom 2011: 3; OSN 2008: 14).

Dominantný pohľad na podobu ATT zahrnuje perspektívu operujúcu s registrom vojenského materiálu vytvoreným OSN v deväťdesiatych rokoch 20. storočia, ktorý je doplnený skupinou malých a ručných strelných zbraní (tzv. model 7 + 1).¹⁰ Skeptici upozorňujú, že vymedzenie budúceho rámca je zásadná súčasť účinnej zmluvy, pričom katalóg OSN bol vytvorený za iným účelom, ako ho chcú navrhovatelia využiť. Primárna kritika smeruje na prípadné opomenutie položiek, ako sú výbušniny, náhradné diely a komponenty, tovary dvojakého využitia a vojenské technológie *per se*. Samotný argument delí

proponentov tohto návrhu na dve skupiny, ktorých vízia o možnej, respektíve účinnej zmluve nie je totožná. Prvý okruh je tvorený zástancami prepracovaného zoznamu vojenského materiálu, ktorý však bude ťažké presadiť vzhľadom na množstvo položiek, o ktorých sa má diskutovať. Zároveň by vznikol problém súvisiaci s pravidelným dopĺňaním tohto katalógu a možným postupom, ktorý to má umožňovať. Druhá skupina presadzuje viac vágnu, ale zato potenciálne všeobecne prijateľnú formuláciu, ktorá by sa vo vymedzení odkazovala na „*všetky druhy konvenčných zbraní a ich muníciu*“ (Kytömäki 2010: 11).

Debata týkajúca sa zahrnutia transferov a ich reflexie v texte zmluvy prešla v posledných rokoch premenou, čo je možné doložiť formuláciou príslušnej časti rezolúcie 64/48. Diskusia okrem fyzického presunu zbraní, pridružených komponentov a munície identifikovala ďalšie, viac či menej súvisiace aktivity, ktorých podoba spadá pod logiku obchodu so zbraňami. Do tejto skupiny patria rôzne druhy pôžičiek, dary, reexportovaný tovar, *brokering* a transfer technológií. Niektoré delegácie v rámci diskusie zahrnuli do zoznamu potenciálne nebezpečnej činnosti i dočasné uskladnenie, výrobu či licencovanú produkciu v krajine, kde dochádza k násiliu a porušovaniu ľudských práv (Da Silva 2009: 31; viď rôzny výklad pojmov v Parker 2007: 5–14).

Pri rozhovoroch bolo od začiatku jasné, že delegácie presadzujú prístup, v ktorom si národné štáty ponechávajú kontrolu nad reguláciou zbraní v domácom priestore, a zmluva by preto nemala zahrňovať ich vlastníctvo u súkromných osôb. Hlavný dôraz má byť kladený na medzinárodnú arénu a reguláciu transferov do krajín a regiónov, kde vojenský materiál pôsobí destabilizujúco (porov. Da Silva 2009: 28; Meek 1998: 15–17).

Prístup k implementácii zmluvy

V procese hľadania konsenzu sa prebiehajúce rozhovory zhodli na potrebe vytvorenia rámca definovaného elementmi efektívnosti a operability za podpory medzinárodnej kooperácie a asistencie. Kľúčovým krokom je úprava národných systémov, ktorých licenčné štandardy majú v prípade prijatia zmluvy napĺňať globálne záväzky. Tieto a podobné závery prezentovali rezolúcie z roku 2008 a 2009, kde bola okrem iného formulovaná výzva pre implementáciu jednotlivých odporúčaní a legislatívnych opatrení, v ktorých by národný systém dosahoval vysokých štandardov v medzinárodnom merítku. Samotná kooperácia má v tomto kontexte vytvoriť prostredie, kde jednotlivé štáty budú cítiť podporu a vzájomné porozumenie, s cieľom reálne zlepšiť podmienky a transparentnosť obchodu s vojenským materiálom (OSN 2008, 2009a, 2009b).

Práve transparentnosť je dlhodobou hodnotou, ktorá sa v prípade medzinárodných rozhovorov neustále opakuje a jej morálny apel vytvára tlak na konzervatívne kruhy, ktoré sa regulácii bránia. Základná idea, ktorej je koncept transparentnosti nositeľom, predstavuje princíp budovania dôvery, akýsi vzájomný záväzok eliminujúci úsilie niektorých aktérov o zastrašenie či destabilizáciu celého procesu. Tento vývoj je možné v posledných rokoch identifikovať vo vytváraní národných, regionálnych a medzinárodných mechanizmov kontroly a zdieľania informácií, ktoré však vzhľadom na neochotu národných vlád fungujú len v obmedzenej miere (Da Silva 2009: 28).¹¹

Okrem dostupnosti informácií, ktoré zvyšujú dôveru, je samotná transparentnosť dôležitá v prípade spoločenskej podpory a posilnenia noriem a ich implementácie v budúcnosti. Národný systém je v tomto komplexe prvá inštancia, ktorá transparentnosť musí implementovať v záujme globálnych štandardov. Častý argument odporcov regulácie je reálne zníženie konkurencieschopnosti krajiny a ekonomický dopad, ktorý je populisticky spájaný so zachovaním pracovných miest. Rovnako často je spomínaný fakt, že chýbaná zmluva upravuje normy, ktorými mnohé krajiny už v súčasnosti disponujú. Napriek tomu už v roku 2007 vydali niektoré delegácie stanovisko, v ktorom dúfajú, že ATT vytvorí priestor pre rozvoj kapacít transparentnosti a pôjde ďalej ako súčasný štandard (Priezman 2012: 2).

VÝSTUPY ČINNOSTI PŘÍPRAVNÉHO VÝBORU

Práca skupiny diplomatov pod vedením veľvyslanca Moritána priniesla v priebehu roku 2011 reálny výstup, ktorým bol predsednícky návrh zmluvy o obchode so zbraňami, tzv. *Chairman's draft*. Napriek skutočnosti, že daný dokument predstavoval individuálnu iniciatívu predsedu Prípravného výboru, jeho znenie v mnohom zodpovedalo hlavnému názorovému prúdu na pôde OSN a v čase posledného zasadnutia skupiny v dňoch 13.–17. februára 2012 bol vnímaný ako základný text, s ktorým sa do rokovania vstupovalo (porov. Moritán 2011).

Jeho obsah je v krátkosti možno zhrnúť ako funkčné vyjadrenie diskusie na pôde OSN, ktorá sformulovala argumenty smerujúce k potrebe globálneho rámca a prejavila iniciatívu pre vytvorenie regulačného mechanizmu v medzinárodnom priestore. Štruktúra dokumentu rešpektuje podobu medzinárodnej zmluvy a jej obsah zahrnuje preambulu, základné princípy, zámery a ciele, rámec, kritéria, implementáciu, návrhy konečných prevedení a prílohy. Okrem záväzkov k podpore mieru a stability a náväznosti na už existujúce dohody a medzinárodné rámce obsahuje dokument vymedzenie základných cieľov, ktoré má prípadný text zmluvy riešiť. V jeho jadre stojí presadzovanie princípov Charty OSN, ustanovenie medzinárodných štandardov na dovoz, vývoz a transfer vojenského materiálu, boj, prevencia a eliminácia nelegálneho obchodu s vojenským materiálom, príspevanie k medzinárodnej a regionálnej bezpečnosti, stability a mieru a prevencie medzinárodných transferov konvenčných zbraní, ktoré prispievajú k destabilizácii prostredia a porušujú medzinárodné právo (ľudské práva, medzinárodné humanitárne právo, Charta OSN, embargá a pod.). Zmluva by mala propagovať transparentnosť a zodpovednosť v obchode s vojenským materiálom a v zásade vykazovať istú dávku univerzality vo svojej aplikácii (Moritán 2011: 4).

Po zverejnení návrhu dokumentu, ktorý predstavoval fakticky prvú podobu možnej zmluvy o obchode so zbraňami, bolo jasné, že niektoré štáty svoje pozície nemienia opustiť. Štvrté zasadnutie Prípravného výboru (13.–17. februára 2012) malo v rámci vymedzeného mandátu prijať kľúčové rozhodnutia o podobe hlasovacej procedúry, ktorá v rámci záverečnej konferencie určila, akým spôsobom bude prípadný text zmluvy schvaľovaný. Táto debata o pravidlách hry bola z hľadiska šancí na úspech kľúčová, čo si uvedomovali všetky zainteresované strany. Konferencia mala ďalej zodpovedať otázky týkajúce sa existencie politickej vôle na prijatie zmluvy, určiť pozíciu občianskej spoločnosti a neziskového sektora v procese rokovaní a objasniť možnosti prípadne nových návrhov stálych členov Bezpečnostnej rady, či inej skupiny členských štátov OSN (ATT legal blog 2012a).

Prvý deň rozhovorov ukázal, ako veľmi sa očakávaná pluralita prerokovaných bodov minuli s realitou. Základným a takmer výhradným bodom diskusie bol návrh formalizujúci pravidlá postupu pre prijímanie rozhodnutí (A/CONF.217/L.1; *Predbežné pravidlá postupu*), v rámci ktorého je *konsenzus* vnímaný ako kľúčový koncept v procese eventuálneho schvaľovania ATT. Konferencia by podľa článku 33 mala vyvinúť maximálne úsilie smerujúce k prijatiu všetkých podstatných rozhodnutí na základe konsenzu, pričom podobný prístup je preferovaný i v prípade záverečného textu zmluvy (OSN 2012f; IANSA 2012b, 2012c; ATT legal blog 2012b).

Niektoré delegácie zdôraznili, že *konsenzus* neznamená jednomyseľnosť, a nemal by preto predstavovať priestor pre veto určitých odporcov návrhu. Zaujímavú interpretáciu pojmu priniesla delegácia Peru, ktorá zdôraznila, že táto úprava schvaľovacej procedúry môže zahrňovať i prijímanie rozhodnutí drvivou väčšinou hlasov (IANSA 2012d; 2012e; ATT legal blog 2012c). Zástupcovia Prípravného výboru v rámci naplánovaných vystúpení prezentovali správu o svojej činnosti a doporučili využiť dokument vypracovaný veľvyslancom Moritánom pre diplomatickú konferenciu v júli 2012. Tento návrh bol spochybnený delegáciou Švédska, ktorá argumentovala skutočnosťou, že text nebol písaný právnickým jazykom, a jeho vhodnosť pre záverečné rokovanie je tak limitovaná.

Zároveň sa objavil podnet (Alžírsko, Švédsko), podľa ktorého by jednotlivé členské štáty OSN mali pripraviť dokument obsahujúci vlastnú víziu o podobe zmluvy, pričom obsah týchto návrhov by následne tvoril základ pre pracovnú verziu textu, vhodnú pre záverečnú konferenciu v júli 2012 (IANSA 2012d, 2012e; ATT legal blog 2012c).

Delegácia Brazílie varovala pred unáhleným a nezodpovedným hlasovaním, ktoré by v ich interpretácii mohlo byť „bolestivé“ a „deštruktívne“. Vietnam vo svojom vystúpení vyjadril podporu pre zahrnutie kategórie ručných zbraní a delegácia Nórska v reakcii na švédsky apel vyzvala k využitiu pôvodného návrhu veľvyslanca Moritána, ako základného rámca pre potreby rokovania v čase záverečnej diplomatickej konferencie (IANSA 2012h, 2012a; ATT legal blog 2012e). Zároveň sa väčšina delegácií zhodla, že mimovládny sektor má disponovať možnosťou participovať na rozhovoroch, i keď jeho pozícia a priestor na vystúpenie nebol vymedzený jednoznačne (IANSA 2012b, 2012c).

Po zdĺhavých debatách bola v podvečer posledného dňa zasadnutia Prípravného výboru schválená podoba rozhodovacej formuly, ktorej obsah nedovoľuje využitie hlasovania v prípade diskusie o akejkolvek podstatnej súčasti zmluvy. Konečná úprava hlasovacej klauzuly vôbec po prvý krát zavádza do rokovacieho poriadku takto definovaný element, ktorý v mnohých smeroch vzbudzuje rozporuplné reakcie. Samotná formulácia odkazuje na návrh pravidiel pre rozhodovanie, kde je v článku 33 stanovené, že konferencia má svoje rozhodnutia a text zmluvy prijímať na základe konsenzu, podľa rezolúcie Valného zhromaždenia 64/48. Toto vymedzenie nenecháva príliš priestor pre alternatívy v prípade rozhodnutia malej skupiny štátov blokovat' prijatie určitého opatrenia, či samotného textu zmluvy (OSN 2012f, 2012i; ATT legal blog 2012f).¹²

ZMLUVA O OBCHODE SO ZBRANĎAMI A HĽADANIE KONSENZU

Záverečná diplomatická konferencia, ktorá sa neoficiálne začala 2. júla 2012, bola presným obrazom predchádzajúcich stretnutí Prípravného výboru. Do rokovaní sa pritom vstupovalo bez formálneho návrhu podoby zmluvy, ktorý by aspoň v základných rysoch umožnil stanoviť, v akých dimenziách sa diskusia bude pohybovať. V období medzi štvrtým zasadnutím výboru a záverečnou konferenciou bola dokonca vedená malá diplomatická vojna, ktorej predmetom bol post predsedu konferencie. Argentína stiahla svoju podporu pre veľvyslanca Moritána, ktorého autorita bola v diplomatických kruhoch široko uznávaná, pričom sa otvoril priestor pre špekulácie o možných alternatívach. Rozhodnutie Argentíny bolo pre mnohých prekvapením, ktoré mohlo už v prípravnej fáze ohroziť prijímanie zmluvy a poznamenať samotné rozhovory. V reakcie na tieto kroky viaceré delegácie otvorene vyjadrili podporu pre veľvyslanca Moritána a svoj postoj smerovali i Ministerstvu zahraničných vecí Argentíny. To nakoniec z pôvodnej pozície ustúpilo, a umožnilo tak obnoviť Moritánovu kandidatúru na post predsedu záverečnej konferencie.¹³

Rokovania boli oficiálne otvorené s jednoduchým meškaním 3. júla 2012. Veľvyslanec Moritán, ktorý bol akklamáciou zvolený za predsedu zasadnutia, vo svojej úvodnej reči zdôraznil, že chýbajúci regulačný mechanizmus v medzinárodnom obchode s konvenčným vojenským materiálom je hanebnosť, ktorú treba napraviť (OSN 2012g). Spolu s ním mali otváracie reči i nórsky minister medzinárodného rozvoja, austrálsky minister zahraničných vecí a námestník ministra zahraničných vecí Japonska. Rovnako bol veľvyslancom Moritánom prezentovaný dokument, ktorý podľa jeho slov netvoril základ pre rokovanie, ale v rámci jeho vymedzenia je možné iniciovať diskusiu o budúcej zmluve – tzv. *Discussion paper* (ATT legal blog 2012g; Discussion Paper 2012).

Samotný začiatok rozhovorov bol poznačený sporom, ktorý sa týkal možnosti palestínskej delegácie plnohodnotne participovať na rokovaní Valného zhromaždenia (OSN 2012g). USA a Izrael pohrozili, že v prípade prijatia Palestíny za člena konferencie dôjde k stiahnutiu vlastných delegácií, čo by znamenalo stroskotanie rozhovorov skôr, ako sa reálne začali. Spor bol vyriešený predsedom konferencie na poslednú chvíľu úpravou

zasadacieho poriadku, v ktorom boli delegácie Palestíny a Vatikánu presunuté do dolnej časti rokovacej sály. Táto zmena síce nemala vplyv na štatút účastníkov konferencie, ale vzhľadom na postavenie Svätej stolice sa diplomatickým obratom Palestína dostala na úroveň nečlenského štátu. Vatikán voči takémuto postupu protestoval a upozornil, že nemieni podobné opatrenie akceptovať ako precedens pre ďalšie rokovania na pôde OSN. V ďalšom vývoji konferencie už nedochádzalo k prehlbovaniu sporov ohľadom postavenia Palestíny, i keď samotná debata bola vnímaná ako forma sabotáže diplomatických rozhovorov k pripravovanej zmluve o obchode so zbraňami (Bromund 2012; Brown 2012).

V nasledujúcich dňoch prebiehali vystúpenia jednotlivých diplomatických delegácií, ktoré predstavili vlastné postoje k pripravovanej zmluve. Samotná diskusia neprinesla nové informácie, pričom sa formálna podoba tejto časti konferencie podobala rétorickým cvičeniam bez hlbšieho dopadu na reálny obsah rozhovorov (ATT legal blog 2012h; vid' nižšie). V prvom týždni veľvyslanec Moritán prezentoval svoju predstavu týkajúcu sa metódy práce a vyzdvihol tri elementárne princípy, ktoré by mali tvoriť základ rokovaní – tzv. NAUEA princíp,¹⁴ transparentnosť a inkluzívnosť. Rovnako navrhol podľa pravidiel 46 rokovacieho poriadku zriadenie dvoch komisií, ktoré by si mali zaoberať jednotlivými časťami pripravovanej zmluvy (IANSA 2012j: 1; OSN 2012f; ATT legal blog 2012i). Komisia č. 1 mala na starosti preambulu, princípy, kritéria a ciele (*goals and objectives*) pripravovanej zmluvy, zatiaľ čo Komisia č. 2 sa zaoberala samotným rámcom, implementáciou a záverečnými ustanoveniami. Tento návrh kritizovala skupina tzv. *no-no štátov* (*no treaty – no way*; Irán, Sýria, Kuba, Severná Kórea), ktorá odmietla paralelné rokovania a zasadila sa za priamu diskusiu v rámci jednej skupiny (OSN 2012h, 2012m; ATT legal blog 2012i).

Samotnú podobu konferenciu z veľkej časti ovplyvňovali zdĺhavé vystúpenia jednotlivých delegácií a z toho plynúca nečinnosť, ktorá bola na jednej strane silno kritizovaná, ale zároveň v mnohých ohľadoch nepriamo zneužívaná pre oslabenie diplomatických rozhovorov (porov. OSN 2012g, 2012h, 2012i). Delegácie sa napríklad zamerali na diskusiu o tom, koľko štátov je potrebných pre ratifikáciu zmluvy, pričom samotné rozhovory prebiehali bez akéhokoľvek návrhu textu, ktorý by mal tvoriť základ samotného ratifikačného procesu (OSN 2012j; ATT legal blog 2012h). Štáty ako Irán, Egypt a Malajzia neustále vznášali výhrady, že v skutočnosti žiadne vyjednávanie neprebíha, čo podčiarkli už spomínanou neexistenciou relevantného návrhu zmluvy (ATT legal blog 2012j).

V desiaty deň konferencie bol napokon predsedom Komisie č. 1 Bouchaidim El-Oumnim (Maroko) prezentovaný dokument tvoriaci kompiláciu návrhov jednotlivých participujúcich delegácií, ktorý poslúžil k vytvoreniu prvého návrhu týkajúceho sa cieľov a implementácie. Podobný postup zvolil i predseda Komisie č. 2 Paul van den Ijssel (Holandsko), ktorý v rámci prezentovaného dokumentu identifikoval tri základné časti, o ktorých by sa ďalej malo rokovať (položky zahrnutého vojenského materiálu; aktivity; a klauzuly zabráňujúce obchádzaniu prípadnej zmluvy) (OSN 2012k, 2012l, 2012n). Diskusia, ktorá nasledovala, rozdelila rokovacie plénum na štáty, ktoré fakticky odmietajú diskusiu o ATT, a tie, ktoré sa snažia jej prijatím regulovať nezodpovedné obchodovanie s vojenským materiálom vo svete. Deliacou líniou bol i spor o charakter opatrení, ktoré majú zabrániť obchádzaniu prípadnej zmluvy o obchode so zbraňami. Táto štruktúra bola viac-menej prítomná počas celej konferencie a jej dopady diktovali podobu rozhovorov a ich čiastkové i celkové výstupy (porov. ATT legal blog 2012k).

Následný vývoj, ktorý je možné z mnohých dôvodov označiť za problematický, začal ohrozovať samotné výsledky rokovaní, pričom sa objavili dohady o strategickom ovplyvňovaní diskusie zo strany skeptických štátov. Nálady v rokovacích sálach sa v druhej polovici konferencie menili doslova z hodiny na hodinu, keď eufória striedala odovzdanosť a beznádej. Predložené texty, ktoré vypracovali predsedovia oboch komisií, síce predstavovali dobrý príspevok do diskusie o konečnej podobe textu, ale reálna neistota,

ktorá plynula z blokujúcej pozície skeptických štátov, samotné rozhovory do značnej miery limitovala (ATT legal blog 2012l).

V poslednom týždni sa rokovania transformovali do podoby prevažne neformálnych rozhovorov, ktoré mali priniesť aspoň minimálnu zhodu o podobe pripravovaného textu. Posun nastal, keď veľvyslanec Moritán 26. júla 2012 predstavil dokument, ktorý bolo možné vnímať ako posledný pokus konferencie na prijatie záväznej zmluvy o obchode so zbraňami. Okrem 25 článkov, preambuly a princípov text obsahoval predovšetkým klauzulu (tzv. zlaté pravidlo), ktorá vyžadovala zamietnutie autorizácie pre obchod s vojenským materiálom v prípade, že samotný transfer vykazuje podstatné riziko, ktorého následkom môže dôjsť k závažnému porušeniu ľudských práv, medzinárodného humanitárneho práva alebo zmlúv týkajúcich sa terorizmu (OSN 2012o, 2012p).

Takmer 60 delegácií ocenilo pripravený návrh, pričom štáty ako Rusko, USA alebo Čína v prvom kole výrazne nezasiahli do prezentovaných reakcií. Táto zdanlivá latencia sa prejavila v posledný deň konferencie, keď predovšetkým delegácia USA pri svojom vystúpení predviedla akt diplomatickej naivity. V svojom stanovisku zdôraznila skutočnosť, že na posúdenie textu zmluvy potrebuje viac času, a to napriek tomu, že vecná diskusia o jej obsahu prebieha viac než desaťrocie (ATT legal blog 2012m). Toto vystúpenie pôsobilo ako otvorená pozvánka pre ostatné skeptické štáty, ktorých kritika smerovala na predsedu Moritána, samotnú podobu vyjednávani i jednotlivé body pripravovaného textu. Rokovanie sa následne dostalo do slepej uličky a vzhľadom na schvaľovaciu procedúru bolo zablokované (viď konsenzus vyššie) (Nichols 2012). Veľvyslanec Moritán následne predniesol krátku záverečnú správu a konferencia bola 27. júla 2012 ukončená. O ďalšom osude zmluvy sa má rozhodovať v nasledujúcich mesiacoch, pričom názory na jej budúcnosť sa v tomto štádiu rozchádzajú (Gladstone 2012).

POZÍCIE VYBRANÝCH AKTÉROV

V rámci diplomatických väzieb a pravidelne konaných stretnutí na pôde OSN sa jednotlivé delegácie vyjadrovali k podobe pripravovanej zmluvy, čím logicky odkryli vlastné pozície smerom k globálnej úprave obchodu so zbraňami. Rôzne záujmy implikujú rôzne náhľady na podobu konečného textu, ktorého podoba delí jednotlivé členské štáty do viacerých hodnotových skupín (Priezman 2012: 6; viď záver). Nasledujúci zoznam vybraných delegácií je vytvorený s cieľom predstaviť čo najširšiu škálu názorov,¹⁵ a tým reflektovať pluralitu, ktorá sa v diskusii o budúcej zmluve o obchode so zbraňami objavuje.¹⁶ Komplikovaný diplomatický jazyk, ktorý tvorí súčasť profilu každého z predstaviteľov štátov, je zasadený do už predstavenej triády „parametre – zameranie – postup implementácie“ (viď Diskusia k Arms Trade Treaty) a následne preložený do transparentných tvrdení, ktoré pomôžu odkryť skutočné pozície jednotlivých národných reprezentácií v OSN (viď tabuľku č. 1 a tabuľku č. 2).

Spojené štáty americké

Zmluvu o obchode so zbraňami je vnímaná primárne ako obchodná zmluva, ktorá sa v istom slova zmysle snaží regulovať medzinárodný obchod so zbraňami. V tejto dikcii nie je ATT chápaná ako primárny nástroj odzbrojovania. Text zmluvy by sa vo svojom obsahu nemal zameriavať na negatívne dopady obchodu so zbraňami, ktoré sú postihnuté v iných medzinárodných a globálnych mechanizmoch, ale skôr na zodpovedný proces rozhodovania, ktorému predchádza sada relevantných kritérií. S cieľom dosiahnutia širokej podpory zmluvy je preferovaná klauzula konsenzu, ktorou Spojené štáty podmieňujú podporu konečného textu (Bromund – Groves 2009; OSN 2012e).

Veľká Británia

Britská diplomatická delegácia dlhodobo podporuje robustnú podobu pripravovanej zmluvy s vysokými štandardmi prípadnej implementácie. Podoba textu, ktorú predstavil

Tabuľka č. 1
Pozície stálych členov Bezpečnostnej rady OSN (parametre, zameranie, postup implementácie)

Štát	Parametre	Zameranie	Postup implementácie
USA	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na výrobu a export vojenského materiálu ▶ Oslabená ľudskoprávna dimenzia ▶ Nepodporenie zmluvy, ktorá by reštriktívne obmedzovala obchod s vojenským materiálom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Neexistuje záujem o komplexnú zmluvu ▶ Problematizovanie využitia katalógov zbraní ▶ V prípade schválenia záujem o vágne formulácie ▶ Nemá sa vzťahovať na súkromné osoby; medzinárodný obchod 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Kontrola cez fungujúce národné licenčné systémy ▶ Rozpor v pojatí transparentnosti a konkurencieschopnosti – prevažujú ekonomické záujmy ▶ Problematický element zodpovednosti
Veľká Británia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na výrobu a export vojenského materiálu ▶ Silný ľudskoprávny apel ▶ Záujem o schválenie zmluvy, ktorá obsahuje kľúčové body (ľudské práva, transparentnosť a pod.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Záujem o komplexnú zmluvu ▶ Akceptácia katalógu zbraní (na základe návrhu predsedu príp. výboru) ▶ Záujem o jasné formulácie kľúčových bodov ▶ Dôraz na aplikáciu v medzinárodnej aréne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Funkčné licenčné systémy ▶ Transparentnosť a spolupráca v medzinárodnom priestore ▶ Pri presadzovaní posilnená medzinár. dimenzia ▶ Zodpovednosť na strane vývozcu i kupujúceho
Ruská federácia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na výrobu a export vojenského materiálu ▶ Ľudskoprávna dimenzia chýba ▶ Záujem o schválenie zmluvy, ktorá zabráni ilegálnym transferom vojenského tovaru 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Neexistuje záujem o komplexnú zmluvu ▶ Problematizovanie využitia katalógov zbraní ▶ Kritika hlavného názorového prúdu; diskusia nie je skutočne o konsenze ▶ Zabránenie ilegálnemu presunu zbraní v medzinárodnom priestore 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Kontrola je vecou národných vlád; zodpovednosť je potlačená na úkor národného záujmu ▶ Zodpovednosť je viac na strane kupujúceho
Francúzsko	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na výrobu a export vojenského materiálu ▶ Silný ľudskoprávny apel ▶ Silná medzinárodná regulácia 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Záujem o silnú zmluvu ▶ Akceptácia katalógu zbraní (na základe návrhu predsedu príp. výboru) ▶ Dôraz na aplikáciu v medzinárodnej aréne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je dominantná ▶ Transparentnosť a spolupráca je základný element úspechu ▶ Presadenie ATT prostredníctvom medzinárodnej arény
Čína	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na výrobu a export vojenského materiálu ▶ Nepodporuje ľudskoprávne argumenty ▶ Existuje priestor pre medzinárodnú spoluprácu ▶ Pozície celkovo ťažko čitateľné a vágne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Nejasný postoj týkajúci sa komplexnosti zmluvy (možné vylúčenie malých a ručných zbraní) ▶ Využitie už existujúceho katalógu OSN ▶ Dohoda na základe konsenzu, ktorá zaručí vážnosť zmluvy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je dominantná ▶ Spolupráca je základný element úspechu ▶ Presadenie záväzkov prostredníctvom medzinárodnej arény (nie na individuálnej báze)

Zdroj: Autor.

veľvyslanec Moritán, je vyjadrením diplomatických cieľov, ktoré si Veľká Británia definovala. Vo svojom stanovisku zdôraznila presvedčenie, že súčasný vývoj je na dobrej ceste, a to i napriek názorovým rozporom nad niektorými časťami zmluvy. Vecná diskusia sa musí zamerať na kľúčové elementy, ktoré by v pripravovanom dokumente nemali chýbať (Holton 2011: 3; OSN 2012e).

Ruská federácia

Vnímanie zmluvy je charakterizované užšou perspektívou, akú aplikuje väčšina štátov na pôde OSN. Hlavný argument neoperuje v rámci diskusie o odzbrojovaní a ľudsko-právnej agendy, ale zameriava sa na iniciovanie krokov, ktoré by zabránili nelegálnym transferom zbraní. Delegácia Ruskej federácie viackrát zdôraznila, že Prípravný výbor nevytvoril vyváženú pozíciu, ktorá by mohla byť adresovaná Valnému zhromaždeniu OSN. Návrh dokumentu (tzv. *Chairman's draft*), ktorý pripravil veľvyslanec Moritán, je vo vnímaní Ruska len osobnou víziou toho, ako by buduca zmluva mala vyzerat', bez reálne väzby na predstavy členských štátov OSN. Z tejto pozície diplomatické zastúpenie Ruskej federácie vyjadrilo obavy, či takýto dokument predstavuje dostatočný a predovšetkým vhodný základ diplomatickej konferencie (IANSA 2012b, 2012c; OSN 2012e).

Francúzsko

Pripravovaná zmluva o obchode so zbraňami by vo svojej funkčnej podobe mala zohľadniť potrebu medzinárodnej regulácie a nutnosť zabrániť nelegálnym transferom vojenského materiálu. Vo francúzskej interpretácii je dôležitá národná úroveň, v rámci ktorej má každý štát vytvoriť dostatočné štandardy pre naplnenie záväzkov zmluvy. Kooperácia a zdieľanie informácií sú v tomto rámci vnímané ako faktor celkového úspechu a pre naplnenie cieľov pripravovaného dokumentu tvorí základ kontrolného mechanizmu (OSN 2011b, 2012e, 2012t; IANSA 2012e).

Čína

Stanovisko, ktoré prezentovala čínska delegácia, artikulovalo právo každého štátu nakupovať zbrane a vojenský materiál. Túto klauzulu musí obsahovať i buduca zmluva, ktorá má byť okrem iného založená na princípe konsenzu a vo svojom jadre vychádzať už z existujúceho katalógu zbraní a vojenského materiálu vytvorenom na pôde OSN. Dôraz má byť kladený na transparentnosť, ktorá je vnímaná ako zásadná pre budúci úspech nového rámca (OSN 2012e; ATT legal blog 2011).

Nemecko

Vo svojom stanovisku nemecká delegácia podporila znenie návrhu zmluvy, pričom vyzvala k vytvoreniu širšieho zoznamu zbraní vo forme príloh a to takým spôsobom, aby dané zoznamy boli ľahko doplniteľné. Nemecko rovnako podporilo zahrnutie kategórií ručných a malých strelných zbraní a munície (model 7 + 1 + 1) (IANSA 2012e; OSN 2012e).

Kuba

Vo svojom stanovisku kubánska delegácia zdôraznila, že s mnohými formuláciami v dokumente pripravenom veľvyslancom Moritánom (*Chairman's draft*) nesúhlasí. V jej interpretácii vyžaduje akákoľvek buduca zmluva funkčný základ, ktorý nepôsobí diskriminačne a vynútenie prípadných záväzkov nie je motivované politicky. Kuba zároveň vyzvala k rešpektovaniu práva na sebaobranu, ktoré je spájané s právom na vyzbrojenie vlastnej armády a bezpečnostných zložiek (OSN 2011a, 2012e; IANSA 2012b, 2012d, 2012i).

Uruguaj

Stanovisko, ktoré prezentovala uruguajská delegácia v mene štátov Karibiku, Strednej a Južnej Ameriky, vyzvalo k prijatiu zmluvy, ktorá by okrem tradičných kategórií zahŕňala

Tabuľka č. 2
Pozícia ďalších aktérov (parametre, zameranie, postup implementácie)

Štát	Parametre	Zameranie	Postup implementácie
Nemecko	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na výrobu a export vojenského materiálu ▶ Silný ľudskoprávny apel ▶ Záujem o schválenie zmluvy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Záujem o komplexnú zmluvu (model 7 + 1 + 1) ▶ Záujem o jasné formulácie ▶ Dôraz na aplikáciu v medzinárodnej aréne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Funkčné licenčné systémy ▶ Transparentnosť a spolupráca v medzinárodnom priestore
Kuba	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zdôrazňované právo na vyzbrojovanie armády ▶ Ľudskoprávna dimenzia chýba ▶ Obavy zo schválenia zmluvy. Ohrozenie bezpečnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Neexistuje záujem o zmluvu ▶ Kritika hlavného názorového prúdu; diskusia nie je skutočne o konsenze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Navrhovaná podoba zmluvy je odmietaná
Uruguaj	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prítomný ľudskoprávny apel ▶ Záujem o schválenie zmluvy ▶ Snaha o elimináciu dvojznačnosti a prípadných rozdielných výkladov 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Záujem o komplexnú zmluvu ▶ Záujem o jasné formulácie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Transparentnosť a spolupráca v medzinárodnom priestore
Irán	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zdôrazňované právo na vyzbrojovanie armády ▶ Ľudskoprávna dimenzia chýba ▶ Skepticizmus vo vzťahu k účinnosti navrhovanej zmluvy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Irán má inú predstavu o prípadnej podobe zmluvy ▶ Finálna verzia by mala byť zameraná na ratifikáciu najväčšími vývozcami vojenského materiálu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Výhrady k hlavným bodom existujúcich návrhov
EU	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachovanie práva na budovanie armády a obranných kapacít ▶ Silný ľudskoprávny apel ▶ Záujem o schválenie zmluvy, ktorá obsahuje kľúčové body (ľudské práva, transparentnosť a pod.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Záujem o komplexnú zmluvu ▶ Dôraz na aplikáciu v medzinárodnej aréne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Funkčné licenčné systémy ▶ Transparentnosť a spolupráca v medzinárodnom priestore ▶ Pri presadzovaní posilnená medzinárodná dimenzia ▶ Zodpovednosť na strane vývozcu i kupujúceho

Pokračovanie tabuľky č. 2

Štát	Parametre	Zameranie	Postup implementácie	
CARICOM	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prítomný ľudskoprávny apel ▶ Záujem o schválenie zmluvy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Záujem o komplexnú zmluvu (model 7 + 1 + 1) ▶ Výzva, aby svetové mocnosti pomohli menej vyspelým štátom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Transparentnosť a spolupráca v medzinárodnom priestore ▶ Konsenzus pri rokovaniach, nie nutne pri schvaľovaní a implementácii zmluvy 	
Hnutie nezúčastnených štátov	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Suverenita a právo na obranu 			
Občianska spoločnosť	pre	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Silný ľudskoprávny apel ▶ Predchádzanie konfliktom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Komplexná zmluva, ktorá by pokrývala všetky druhy konvenčných zbraní a ich transferov 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Národná úroveň je rozhodujúca ▶ Funkčné licenčné systémy ▶ Transparentnosť a spolupráca v medzinárodnom priestore
	proti	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Silný apel na individuálne práva a slobody, ktoré sú v USA spájané s II. dodatkom ústavy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Odmietnutie akejkoľvek regulácie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rozhodujúca národná úroveň, ktorá je nadradená medzinárodnej

Zdroj: Autor.

i ručné a malé strelné zbrane, muníciu a vo svojej implementácii by zabránila obchádzaniu prijatého právneho rámca. Vo vyhláseniach bola zdôraznená potreba prepracovania definícií jednotlivých kritérií a pozície exportujúcich štátov. Konečná podoba dokumentu by nemala vytvoriť priestor pre dvojznačnosť, pričom v prípade vzniknutých sporov má v zmluve existovať odkaz na článok 33 Charty OSN, ktorý obsahuje rôzne podoby ich riešenia (OSN 2012e; IANSA 2012f).

Irán

Vo svojom stanovisku delegácia Iránu označila návrh predsedu Prípravného výboru za nevhodný pre ďalšie vyjednávanie a napriek kvalitatívnemu posunu v rámci rokovaní identifikovala nedostatky vo vzťahu k svojim predstavám. Podľa vyjadrení diplomatickej misie návrhu predsedu Prípravného výboru chýba jasnosť a určitá vízia, pričom jednotlivé termíny sú definované vágne a nedostatočne. Vzhľadom na skutočnosť, že 85 % obchodu s vojenským materiálom je organizovaný relatívne malou skupinou štátov, text zmluvy má v iránskom návrhu obsahovať klauzulu o ratifikácii pätnástimi najväčšími vývozcami zbraní, čím by sa maximalizovala jeho účinnosť (OSN 2012e; IANSA 2012d, 2012g, 2012i).

Európska únia

Prístup Európskej únie je možné charakterizovať prizmou, ktorou by mal byť legálny obchod so zbraňami regulovaný na globálnej úrovni s právne záväznou implikáciou. Samotná zmluva má vytvoriť spoločný systém štandardov, ktoré budú zahrňovať dovoz, vývoz a transfer konvenčných zbraní a munície. Európska únia vo svojom stanovisku privítala klauzulu týkajúcu sa sprostredkovateľských služieb, tzv. *brokeringu* (OSN 2012e; IANSA 2012c; Holtom 2011: 2–3).

CARICOM

Karibské spoločenstvo presadzuje zmluvu, ktorá by rešpektoval vzorec 7 + 1 + 1 (porov. poznámku 10 a príslušný text). Ten zahrnuje všetky časti a komponenty vojenského materiálu a rozvoj komplexného právneho rámca regulujúceho obchod s konvenčnými zbraňami, ktorých súčasťou sú malé a ručné strelné zbrane a ich integrálne súčasti. Zmluva by mala podporiť úsilie, ktoré by zabránilo obchodu s nelegálnym tovarom. Štáty by preto v dobrej vôli mali pomôcť partnerom, ktorí nemajú finančné či personálne kapacity účinne aplikovať normy, ku ktorým sa zaviazali. Konsenzus, ktorý je integrálnou súčasťou ATT, sa v pojmáaní CARICORM má vzťahovať na proces vyjednávania a nie na finálny dokument (OSN 2012e; IANSA 2012c, 2012f).

Hnutie nezúčastnených krajín

Napriek názorovej nejednotnosti a značnej variabilite v postojoch je pozícia hnutia vyjadrená presvedčením, že ATT musí za každých okolností rešpektovať princípy suverenity a právo na sebaobranu, pričom Akčný program OSN (*United Nations Programme of Action*) ostáva primárnym rámcom, v ktorom sú adresované problémy s nelegálnym obchodom malých a ručných strelných zbraní (OSN 2012e; IANSA 2012e, 2012i; porov. Dockery 2012).

Občianska spoločnosť

Vzhľadom na rozsiahly záujem mimovládnych organizácií o proces schvaľovania zmluvy je jednotná pozícia občianskej spoločnosti, ktorú zastupujú, takmer nemožná. Na poslednom stretnutí Prípravného výboru vo februári 2012 bolo zaregistrovaných 111 subjektov rôznej proveniencie, ktoré z tohto titulu mali právo a predovšetkým príležitosť zúčastniť sa rokovaní a cez neformálne stretnutia odovzdať svoje stanoviská jednotlivým diplomatickým misiám (OSN 2012b). V takto vymedzenej pluralite je možné identifikovať

dva názorové tábory, ktorých konkurenčné argumenty definujú tlaky z prostredia občianskej spoločnosti a záujmových skupín.

Obhajcovia globálneho rámca vymedzujú svoj postoj v kontexte robustného prístupu, ktorý zahŕňa komplexné vymedzenie zmluvy, pomoc obetiam násilia, mechanizmy zabraňujúce obchádzaniu zmluvy a ustanovenia, ktoré podporia medzinárodnú spoluprácu a asistenciu na poli regulácie obchodu so zbraňami. Táto regulácia sa má týkať predovšetkým transferov konvenčných zbraní a munície, ktoré zvyšujú možnosť vzniku konfliktov alebo ich predlžovania a vedú k prehlbujúcej sa chudobe a neustálemu porušovaniu ľudských práv či medzinárodného humanitárneho práva.¹⁷ Oponenti návrhu na druhej strane spájajú prípadné prijatie zmluvy s útokom na národnú úroveň a štátnu suverenitu, ktorá je previazaná s okliešťovaním práv vlastníkov strelných zbraní (viď diskusiu v USA a kampaň National Rifle Association) (Da Silva 2009: 29–30; Holtom 2011: 5–6).¹⁸

SITUÁCIA MIMO ROKOVACÍ STÔL

Diskusia o podobe budúcej zmluvy, ktorej obsah tvorí záväzok medzinárodnej regulácie obchodu so zbraňami, sa neodohráva len na pôde OSN. Vzťah národnej a medzinárodnej úrovne je v tomto kontexte zaujímavý z dôvodu rozdielných rečov aktov, ktoré vo vyššej miere odkrývajú skutočný obraz prebiehajúcej diskusie, pričom je možné identifikovať určité rozdiely medzi oboma politickými arénami. V tomto kontexte je národná úroveň zdrojom hodnotových stretov, ktorých podoba vplyva na verejnú mienku a v konečnom dôsledku i na postoj danej krajiny v medzinárodnom priestore. Predovšetkým rozpory medzi verejne proklamovanými záväzkami a praktickými krokmi v obchode so zbraňami predstavujú stimuly pre kritiku, ktorá sa neustále stupňuje a jej obsah poukazuje na vnútorné spoločenské a politické tlaky. Túto dynamiku je možné vysledovať predovšetkým v krajinách, ktorých hodnotový základ čerpá z tradície liberálnych demokracií a morálny apel vyzýva k dodržiavaniu ľudských práv.

V centre pozornosti stoja Spojené štáty americké, ktoré svojím hodnotovým základom a ideou slobody predstavujú prípad plný kontrastov, provokujúci domáce i zahraničné médiá. Vo vzťahu k pripravovanej zmluve sa jedná skôr o konzervatívnu ako progresívnu silu v medzinárodnom priestore, čo dokazuje i diskusia na najvyšších miestach politiky (Bedard 2011; Bromund – Groves 2009). Jerry Moran viedol skupinu 44 senátorov, ktorá v júli 2011 vyjadrila obavy spojené s pripravovaným dokumentom regulujúcim obchodu s konvenčnými zbraňami. V otvorenom liste, ktorý bol adresovaný prezidentovi Obamovi a ministerke zahraničných vecí Hillary Clintonovej, spojil výstupy prípravnej zmluvy s útokom na II. dodatok ústavy a obmedzovaním práv vlastníkov strelných zbraní. Senátor Moran vyzval Obamu, aby sa Spojené štáty postavili proti takejto forme regulácie, a zabránil tak zásahu do jedného zo základných práv amerických občanov (Moran 2011). Do diskusie vstupuje i silná lobby *National Rifle Association*, ktorá svojím tradičným apelom na ochranu II. dodatku odmieta akékoľvek okliešťovanie práv vlastníkov zbraní (NRA-ILA 2012). Samotná diskusia je následne formovaná do podoby argumentov o ochrane pracovných miest a adorácie zbrojárskeho priemyslu ako motora ekonomiky. Vo svete dominantný argumentačný prúd, ktorý operuje s humanitárnou a ľudskoprávnou agendou, je v národnom diškurze sekundárny (Stedjan 2012; Johnson 2011).

Z pohľadu rámovanie diskusie je zaujímavá situácia vo Veľkej Británii, ktorú reprezentuje diplomatická podpora ATT v jej silnej podobe a zároveň realistické prijatie skutočnosti, že krajina si nemôže dovoliť rezignovať na obchod so zbraňami a prerušiť aktivity spojené s hľadaním nových trhov pre svoje produkty (Martin 2011). Zoznam obchodných partnerov v posledných piatich rokoch zahŕňa také štáty ako Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty, Malajzia, Čína alebo Irán (CAAT 2012a). V marci 2012 došlo k odhaleniu, že britský orgán poverený licenčnou správou udelil v období rokov 2008 až 2011 licencie na vývoz vojenského materiálu do Etiópie, ktorý bol následne

použitý počas bojov s Eritreou. V rámci útokov došlo k porušovaniu ľudských práv a destabilizácii bezpečnostnej situácie v regióne (CAAT 2012b). V kontexte kritiky neziskových organizácií, ktoré v roku 2011 reagovali na podobný prípad v Bahrajne, bolo vydané oficiálne stanovisko, že Veľká Británia nepredáva zbrane za účelom porušovania ľudských práv, ale na ochranu hraníc, a preto neexistuje dôvod, aby sa v budúcnosti tento prístup mal zmeniť (Hotham 2012).

Do rozhovorov o podobe budúcej zmluvy vstupuje aj Európska únia ako celok, ktorý presadzuje spoločné záujmy európskej dvadsať sedmičky. Samotná pozícia bola prezentovaná i v rámci všetkých stretnutí Prípravného výboru na pôde OSN. V oficiálnom stanovisku delegácia vyjadrila silnú podporu úsiliu, ktoré by malo viesť k dohode o zmluve regulujúcej obchod s konvenčnými zbraňami (OSN 2012d, 2012e). Normatívne orientovaný záväzok je vyjadrený i prostredníctvom Spoločného postoja Rady 2008/944/SZBP, ktorý implementuje humanitárnu a ľudskoprávnu agendu do procesu rozhodovania o udelení licencie na obchod s vojenským materiálom (OJofEU 2008). V kontraste k prezentovanej pozícii stoja záujmy jednotlivých krajín, ktoré oficiálne stanovisko EÚ oslabujú, a v niektorých prípadoch dokonca popierajú (viď príklad Veľkej Británie) (porov. Holtom 2011: 2–3).

Začiatkom roku 2012 sa v médiách objavili informácie, na základe ktorých bolo európske spoločenstvo obvinené zo snahy o zatajenie vlastnej správy o exporte zbraní. Text bol vo svojom obsahu nekompletný, prišiel neskoro a jeho vydanie sprevádzali tajnosti. 470 stranová správa bola publikovaná 30. decembra 2011 bez akéhokoľvek upozornenia či prípravy. Kritici poukázali na nízku reliabilitu dát a vyjadrili pochybnosti o transparentnosti spracovaného textu vo vzťahu k reálnemu využitiu dát v budúcnosti. 11. januára 2012 vydali zástupcovia neziskových organizácií spoločné vyhlásenie, v ktorom kritizovali pokrytectvo jednotlivých členov EÚ, pričom poukázali na ich proklamované záväzky voči ľudským právam a zároveň ochotu vyvážať zbrane do krajín s autoritárskymi formami vlády (Ekklesia 2012).

ČESKÁ REPUBLIKA A ZMLUVA O OBCHODE SO ZBRANĚMI

Globálne úsilie regulovať obchod so zbraňami sa premieta i do záujmov Českej republiky, ktorá vďaka silnej tradícii zbrojárskeho priemyslu patrí medzi relatívne významných vývozcov vojenského materiálu. Podľa údajov databázy SIPRI bola krajina v rokoch 2001–2011 na 25. priečke svetového rebríčka vývozcov, pričom trend naznačuje, že celkový objem vyvezených zbraní postupne stúpa (SIPRI 2012b; porov. Finanční noviny 2011). Napriek pochopiteľnej relatívnej čísel vo vzťahu k hlavným svetovým exportérom je záujem o zmluvu z pohľadu Českej republiky relevantným bodom medzinárodných diskusií, a to predovšetkým vo vzťahu k záväzkom, ktoré z prípadného textu budú plynúť.

Súčasný legislatívny rámec je upravený zákonom 38/1994 Zb., ktorý je dopĺňaný vyhláškou 332/2009 Zb. Hlavným orgánom štátnej správy povereným riadením a vykonávaním súvisiacich úloh spojených s licenčným režimom je Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR a jeho vnútorná organizačná jednotka Licenčná správa. Súčasný model licenčného systému je možné označiť za dvojstupňový, pričom v rámci prvého stupňa je podnikateľský subjekt oprávnený ponúkať svoje výrobky a služby a vstupovať do jednaní so zahraničnými partnermi až v momente udelenia príslušného oprávnenia k vykonávaniu činnosti, ktorá je spojená so zahraničným obchodom s vojenským materiálom. V druhom stupni je subjekt povinný požiadať o vydanie licencie pre konkrétny obchodný kontrakt (MPO 2011: 4–5; Zákon 38/1994 Zb.; Vyhláška 332/2009 Zb.).

Schválená licencia je časovo obmedzená a zároveň určuje rozsah a podmienky transakcie. O samotnom vydaní rozhoduje v rámci schvaľovacieho konania Licenčná správa na základe záväzných stanovísk príslušných ministerstiev (ministerstvo zahraničných vecí, ministerstvo vnútra a ministerstvo obrany). Rozhodnutie neudelíť licencie pre obchod

s vojenským materiálom je možné v prípade nedodržania zákonných požiadaviek alebo z dôvodu zahranično-politických, obchodných či bezpečnostných záujmov Českej republiky. Z pohľadu medzinárodných záväzkov, ktoré Česká republika prijala, sa v rámci licenčného konania prihliada aj na Spoločný postoj Rady 2008/944/SZBP (obsahujúci Kódex chovania EU pri vývoze zbraní) a databázu členských štátov EU, ktorá obsahuje zamietnuté žiadosti (MPO 2011: 4–5, 18–29; OJofEU 2008).

Česká republika v svojom právnom rámci aplikuje i ďalšie medzinárodné záväzky, ktorých dopad ovplyvňuje rozhodnutia Licenčnej správy. Okrem Európskej únie a pravidelných stretnutí pracovnej skupiny COARM¹⁹ sa do licenčného konania premietajú právne nevymáhateľné deklarácie (*Akčný program k prevencii, potláčaniu a odstraňovaniu nezákonného obchodu s ručnými a ľahkými zbraňami vo všetkých jeho aspektoch – A/CONF.192/15*; vid' OSN 2001), medzinárodné dohody (*Zmluva o kazetovej munícii*; vid' CCM 2008), medzinárodné kontrolné režimy, ktoré majú prevažne nezmluvný charakter (*Zanggerov výbor*,²⁰ *Austrálska skupina*,²¹ *Skupina jadrových dodávateľov*,²² *Kontrolný režim raketových technológií v oblasti raketových nosičov zbraní hromadného ničenia*,²³ *Wassenaarská dohoda*;²⁴ vid' Zangger Committee 2011; Australian Group 2007; MTCR 1992; Wassenaar Arrangement 2012; Nuclear Suppliers Group 2012), a medzinárodné embargá (MPO 2011: 27–29).

Pripravovanú zmluvu o obchode so zbraňami a jej dopady na Českú republiku je na základe prebiehajúcej diskusie možné hodnotiť relatívne neutrálne, a to bez výrazných koncepčných rozporov, ktoré by bránili budúcej implementácii, či rozsiahlych zásahov do súčasnej legislatívy. Existujúce štandardy, ktorými je definovaný licenčný systém v právnom slova zmysle, v súčasnosti obsahuje všetky základné kritéria silnej zmluvy a efektívneho rámca medzinárodnej kontroly (resp. jej prevedení v podobe tzv. robustnej podoby zmluvy).²⁵ Výročná správa, ktorú každoročne pripravuje Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR, obsahuje samostatnú kapitolu k *Arms Trade Treaty*, kde sú reflektované diplomatické rozhovory na medzinárodnej úrovni a ich väzby na Českú republiku. V súvislosti s iniciatívou smerujúcou k príprave záväznej medzinárodnej dohody, ktorá by regulovala obchod s konvenčnými zbraňami (v rámci koordinovaného postupu členských krajín EU a plnenia rezolúcie 61/89 Valného zhromaždenia OSN), predložila v minulosti Česká republika generálnemu tajomníkovi OSN národnú správu, podporujúcu zámer zahájiť na pôde Organizácie spojených národov proces, ktorý by viedol k diskusii o podobe budúcej zmluvy (obdobie rokov 2006–2007; vid' MPO 2011: 22).

Česká republika sa k agende ATT znovu oficiálne vyjadrila na 4. zasadnutí Prípravného výboru, ktoré prebehlo 13.–17. februára 2012. Diplomatická delegácia prezentovala stanovisko, v ktorom podporila úsilie predsedu výboru a stotožnila sa s prezentovanou pozíciou Európskej únie. Vo vystúpení bol zdôraznený argument, že pripravovaná zmluva by vzhľadom na komplikovanú diskusiu nemala zahrňovať komplexné pravidlá, ktoré by sťažili diplomatické rozhovory, ale primárne sa zamerať na principiálne otázky dohody (OSN 2012c). Samotná formulácia naznačuje, akým spôsobom by mali prebiehať rozhovory, ktorým má dominovať vecná diskusia, s cieľom pripraviť funkčný text medzinárodnej zmluvy bez snahy o jej potopenie na procedurálnych otázkach.²⁶ Táto pozícia nadväzuje už na formulované stanovisko, podľa ktorého by zmluva o obchode so zbraňami mala právne záväzným spôsobom upravovať obchod s konvenčnými zbraňami a príslušnou muníciou. Aby sa zmluva stala základom pre dôveryhodný a predovšetkým funkčný systém kontroly zbraní, jej obsah musí zahŕňať všetky typy medzinárodných transakcií, ktoré by obsahovali dovoz, vývoz, reexport, transfery, ale i sprostredkovanie zákazky a jej príprav (*brokering*) (MPO 2011: 23).

Jedno z posledných oficiálnych stanovísk Českej republiky zaznelo v rámci diplomatickej konferencie konanej na pôde OSN v New Yorku (2./3.–27. júla 2012). V ňom česká delegácia znovu zopakovala podporné stanovisko, ktoré bolo už niekoľkokrát prednesené v minulosti. Pavel Fischer (politický riaditeľ MZV ČR) vo svojom prejave rovnako

vyjadril podporu veľvyslancovi Moritánovi a znovu zdôraznil aktívnu rolu Európskej únie v procese vyjednávania (OSN 2012r).

* * *

Úsilie regulovať globálny trh s vojenským materiálom je v súčasnej medzinárodnej diskusii výrazne ovplyvnené reálnou podobou záujmov jednotlivých štátov. Vývoj, ktorým prešla debata za posledných desať rokov, je možné v každom smere hodnotiť ako progres, i keď regulačný mechanizmus pre kontrolu obchodu s konvenčnými vojenským materiálom stále chýba. Záverečná konferencia vo veľkej miere „zrecyklovala“ argumenty a obsah debaty, ktorá je vedená medzi zástancami a odporcami účinnej regulácie obchodu so zbraňami na pôde OSN. Kritickým bodom neúspechu záverečných rozhovorov je možné vidieť hneď v základných východiskách, s ktorými sa do diplomatickej konferencie vstupovalo. Neexistencia návrhu zmluvy, ktorá by bola od začiatku rokovani predmetom diskusie, sa javila ako kritická. Fakticky vznikla situácia, keď debata o podobe budúcej zmluvy kopirovala rozhovory v rámci činnosti Prípravného výboru. Výsledkom bola asymetria, ktorú rovnako ako v prechádzajúcom vývoji eliminoval až predseda konferencie Roberto García Moritán svojim vlastným návrhom textu zmluvy. Táto iniciatíva však prišla neskoro a jej výsledok nebolo možné v posledných hodinách konferencie zvrátiť.

Rovnako charakter schvaľovacej procedúry, ktorý zahrňoval princípy konsenzu, ovplyvnila podobu rozhovorov, čím vložil všetky tromfy do rúk skupiny skeptický štátov. Tieto delegácie neustále útočili na obsah i aplikáciu návrhov súvisiacich s reguláciou globálneho trhu so zbraňami a ich voľným pohybom. Výsledkom tak bolo faktické zablokovanie diskusie o návrhu textu zmluvy, ktorá sa v konečnom dôsledku nemohol rozvinúť do efektívnych diplomatických rozhovorov. Irán, Sýria, Čína, Rusko, Egypt, Venezuela a Kuba boli hlavnými odporcami snahy o komplexnú reguláciu trhu s vojenským materiálom, pričom toľko adorovaný konsenzus sa stal nástrojom manipulácie v rukách „nezodpovedných“. Samostatnou kapitolou je postoj Spojených štátov, ktoré v mnohých smeroch sabotovali úsilie ostatných západných demokracií a vytvorili zaujímavý precedens v obraze presadzovania demokracie a demokratických hodnôt. Bezpečnostný imperatív, ktorý delegácia USA postavila nad hodnotu tisícok ľudských životov, odkryl v dokonalom svetle ekonomické záujmy zbrojárskej lobby, ktorá sa v kombinácii s volebným rokom dokázala na konferencii presadiť. Idea konsenzu tak nakoniec vytvorila priepasť, ktorú napriek relatívne malej skupinke blokujúcich štátov nedokázalo Valné zhromaždenie ako celok prekonať.

Na základe predstavených argumentov je možné tvrdiť, že zmluva o obchode so zbraňami je v medzinárodnej aréne vnímaná z rôznych perspektív. Samotné pozície sú obrazom hrozieb a príležitostí, ktoré potenciálny text upravuje, a ich reflexia sa následne premieta do diplomatických argumentov. V tomto kontexte je možné identifikovať štyri typologické skupiny názorov, ktoré sa pohybujú na kontinuu od plnej podpory silnej zmluvy až po jej reálne odmietnutie.

Prvá skupina je reprezentovaná krajinami, ktoré presadzujú účinnú podobu zmluvy o obchode so zbraňami a jej obsah spájajú so silným humanitárnym a ľudskoprávnym apelom. Zástancami tejto pozície sú predovšetkým štáty, ktoré sú hlavnou obeťou medzinárodného obchodu so zbraňami (štáty Afriky, Mexiko, juhovýchodná Ázia a pod.), a tie, ktorých hodnotový étos motivuje k medzinárodnému presadzovaniu ľudských práv (väčšina členov Európskej únie).

Druhú skupinu tvoria štáty, ktorých záujem o silnú ATT koluduje s ekonomickými, či inými, materiálne a hodnotovo motivovanými záujmami. Sem patria krajiny, ktorých principiálna podoba zmluvy nie je vnímaná ako zásadný problém do tej miery, ak existuje dostatočný priestor jej interpretácie a je zachovaný princíp absolútnej národnej autonómie.

Hlavným zástupcom tejto skupiny sú v súčasnosti Spojené štáty americké²⁷ a do zmeny postoja začiatkom júna 2012 čiastočne i Kanada (Crawford 2012).

Tretiu skupinu štátov je možné charakterizovať kritikou, ktorá sa objavila ako následok diskusií o silnej zmluve o obchode so zbraňami. Tieto krajiny spochybňujú argument o potrebe nového medzinárodného rámca a obhajujú použitie už existujúcich mechanizmov. V diplomatických rozhovoroch nevyklúčili podporu textu zmluvy, ktorého predstava však nekorešponduje s hlavným prúdom argumentov operujúcich v rámci ľudskoprávných hodnôt. Vystúpenia na pôde OSN obsahovali apely na zachovanie národnej autonómie a práva na vyzbrojovanie vlastnej armády. V prípade menších štátov zaznievali obavy z politizácie a medzinárodnej izolácie, ktorá v prípade prijatia silnej zmluvy môže byť namierená na krajiny mimo dominantný hodnotový prúd. Do tejto skupiny patrí Ruská federácia, čiastočne Čína a Hnutie nezúčastnených štátov.

Posledná skupina krajín kategoricky odmieta podobu pripravovanej zmluvy a jej prijatie spája so snahou o poškodenie vlastných záujmov v medzinárodnom obchode. V diplomatických vyhláseniach sa objavuje kritika hodnotového jadra zmluvy a jeho zneužitia. V postoji jednotlivých skeptických delegácií sa objavujú už prezentované argumenty, ktoré sú však reprodukované s väčším dôrazom a implikujú formálnu predstavu o konečnej podobe zmluvy. Sem patria štáty ako Irán, Kuba, Severná Kórea alebo Sýria.

Toto vymedzenie predstavuje agregovanú podobu prezentovaných postojov na pôde OSN, ktoré sa v priebehu vyjednávania čiastočne menili a prispôbovali sa prebiehajúcim rozhovorom v rámci zasadnutí Prípravného výboru a záverečnej diplomatickej konferencie. Jednotlivé kategórie nie sú neprestupné a rôzne časti argumentov posúvajú krajiny naprieč predstaveným spektrom. Dokonalým príkladom je pozícia USA, ktorá osciluje medzi slabou verziou ATT (pozícia 2) a odmietnutím súčasnej podoby zmluvy (pozícia 3). Zásadná perspektíva, ktorú je v tomto kontexte nutné zdôrazniť, spočíva v rozlíšení výhradne diplomatickej diskusie, ktorá často nezodpovedá národnej rovine a postojom, ktoré sú v nej prezentované. Identifikovaný rozpor je možné badať predovšetkým v krajinách, ktorých záujem o export zbraní koliduje s normatívnymi záväzkami (viď príklad Veľkej Británie), či inými hodnotovými preferenciami (viď diskusiu v USA).

Konečná podoba zmluvy a jej prípadne prijatie bude takmer určite ovplyvnené ďalšími rozhovormi, ktoré sa konali v októbri a v novembri 2012 na pôde OSN v New Yorku. Ich vyvrcholením je plánovaná diplomatická konferencia v marci 2013 (18.–28. marca 2013), do ktorej sa vstupuje na základe existujúceho návrhu textu zmluvy (dokument pripravený veľvyslancom Moritánom; Moritán 2012; OSN 2012s). V tomto momente je možné konštatovať, že úspech celého procesu závisí predovšetkým na schvaľovacej procedúre, ktorá v súčasnej podobe aplikuje relatívne rigidné pojmá konsenzu. Budúcnosť rozhovorov je tak znovu postavená na predpoklade, že sa jednotlivé členské štáty OSN dokážu dohodnúť a prijať záväzný dokument spoločne. V tomto kontexte je konsenzus dogma, ktorá sa bude opúšťať len veľmi ťažko.

¹ Súčasný vývoj naznačuje, že obchod s vojenským materiálom zďaleka nestagnuje a v roku 2011 dosiahol vrchol za obdobie 2002–2011, pričom v rokoch 2007–2011 došlo k 24% nárastu vo vývoze vojenského materiálu v porovnaní s obdobím 2002–2006. Hlavný vývozcovia podľa podielu exportovaných zbraní (za rok 2011; podiel na trhu): 1. USA (30 %), 2. Rusko (24 %), 3. Nemecko (9 %), 4. Francúzsko (5 %), 5. Veľká Británia (4 %). Hlavný dovozcovia podľa podielu importovaných zbraní (za rok 2011; podiel na trhu): 1. India (10 %), 2. Južná Kórea (6 %), 3. Pakistan (5 %), 4. Čína (5 %), 5. Singapur (4 %) (Holtom et al. 2012: 1–4; SIPRI 2012b).

² Bilaterálne zmluvy medzi gréckymi mestskými štátmi boli v stredoveku doplnené záujmom katolíckej cirkvi o zmiernenie negatívnych dopadov ozbrojených konfliktov medzi kresťanmi (Stohl – Grillot 2009: 11–15; porov. závery Druhého lateránskeho koncilu; viď Smith 1931: 611).

³ V roku 1925 sa iniciatíva Ligy národov modifikuje do návrhu Konvencie o obchode so zbraňami, ktorá však nikdy nebola prijatá (SIPRI 2012c).

⁴ Koordinačný výbor pre multilaterálnu kontrolu exportu (*Coordinating Committee for Multilateral Export Controls*); Deklarácia Ayacucho (*Ayacucho Declaration*); Rozhovory o transferoch konvenčných zbraní

- (*The Conventional Arms Transfer Talks*); Konvencia o nehumánných zbraniach (*Inhumane Weapons Convention – CCW*); Zmluva o konvenčných silách v Európe (*The Treaty on Conventional Forces in Europe*) (viď Stohl – Grillot 2009: 140–143).
- ⁵ Register konvenčných zbraní bol vytvorený v decembri 1991 na pôde OSN rezolúciou 46/36 L. Členské štáty boli vyzvané, aby každoročne poskytovali informácie o exporte konvenčných zbraní v siedmich typologických kategóriách, s cieľom získať informácie o ich pohybe vo svete (kategórie: bojové tanky, obrnené bojové vozidlá, delostrelecké systémy veľkého kalibru, bojové lietadlá, útočné helikoptéry, bojové lode, rakety a odpaľovacie zariadenia) (Stohl – Grillot 2009: 145–147; OSN 1991).
- ⁶ Návrh rezolúcie s názvom *Towards Arms Trade Treaty* predložila skupina delegátov zastupujúcich Argentínu, Austráliu, Fínsko, Kostariku, Japonsko, Keňu a Veľkú Britániu.
- ⁷ Zoznam všetkých nehlasujúcich štátov: Bahrajn, Bielorusko, Čína, Kuba, Džibuti, Egypt, India, Irán, Irak, Izrael, Kuvajt, Líbya, Nepál, Omán, Pakistan, Katar, Ruská federácia, Saudská Arábia, Somálsko, Sudán, Sýria, Spojené arabské emiráty, Venezuela, Jemen (OSN 2006b).
- ⁸ 1. zasadnutie Prep Com: 12.–23. júla 2010; 2. zasadnutie Prep Com: 28. februára – 4. marca 2011; 3. zasadnutie Prep Com: 11.–15. júla 2011; 4. zasadnutie Prep Com: 13.–17. februára 2012 (Prizeman 2012: 2; OSN 2012a).
- ⁹ Typickým príkladom tohto prístupu sú kroky Spojených štátov amerických, ktorý konsenzus chápu ako formálny nástroj tvorby konečných rozhodnutí (Prizeman 2012: 2).
- ¹⁰ Rozšírená alternatíva modelu zahrňuje i muníciu (model 7 + 1 + 1).
- ¹¹ Európska únia vydáva každoročne správu o obchode so zbraňami, do ktorej prispievajú informáciami jednotlivé členské štáty. Tento mechanizmus však funguje len obmedzene, keď dodané dáta sú často neúplne alebo príliš všeobecné, čo sťažuje analýzu a vyvodzovanie akéhokoľvek normatívneho záveru (Stearman 2012).
- ¹² V otázkach procedurálnych rozhodnutí je možné o návrhu hlasovať, pričom pre jeho schválenie je potrebná dvojtretinová väčšina. Poverený predseda konferencie je oprávnený v prípade sporu o charaktere konkrétneho prípadu rozhodnúť, či sa jedná o agendu podstatnej súčasť zmluvy, alebo jej procedurálnu otázku. Toto rozhodnutie môže byť zvrátené hlasovaním a schválením návrhu na zmenu prostredníctvom jednoduchej väčšiny prítomných a hlasujúcich delegátov.
- ¹³ Informácia bola získaná od analytikov Amnesty International, ktorí boli prítomní na rokovaníach v New Yorku a diplomatické rozhovory neustále monitorovali (získané 14. 5. 2012).
- ¹⁴ NAUEA (*nothing is agreed until everything is agreed*) – princíp vyjadrujúci prístup, ktorého cieľom je prijať komplexné rozhodnutia ako celok.
- ¹⁵ Vzhľadom na počet krajín nie je možné prezentovať postoj každého aktéra samostatne, a zohľadniť tak jeho vplyv na prerokovávanú agendu na pôde OSN.
- ¹⁶ Pre lepšie vykreslenie postojov jednotlivých štátov ku konkrétnym bodom ATT viď Parker 2007: 35–46; OSN 2012a.
- ¹⁷ Predovšetkým organizácie združené v rámci *Control Arms Coalition: Amnesty International, International Action Network on Small Arms, Philippine Action Network to Control Arms, Saferworld a Oxfam* (OSN 2012e).
- ¹⁸ Predovšetkým *National Rifle Association a World Forum on the Future of Sport Shooting Activities* (OSN 2012e).
- ¹⁹ Pracovnej skupiny COARM sa zúčastňujú zástupcovia orgánov zodpovedných za kontrolu vývozu konvenčných zbraní v jednotlivých štátoch EÚ. Schádzajú sa spravidla šesťkrát do roka (MPO 2011: 18; Meek 1998: 10–11).
- ²⁰ Zanggerov výbor je organizácia, ktorá vznikla v rokoch 1971–1974 na základe článku III.2 Zmluvy o nešírení jadrových zbraní s cieľom harmonizovať výklad kontrolných politik vztahujúcich sa k exportu jadrového materiálu. V súčasnosti je členom 38 štátov (Zangger Committee 2011).
- ²¹ Austrálska skupina (1985) je neformálna platforma, ktorej členovia sa prostredníctvom harmonizácie obchodu snažia zabrániť proliferácii biologických a chemických zbraní. V súčasnosti tvorí členskú základňu 41 štátov (Australian Group 2007).
- ²² Skupina jadrových dodávateľov (založená 1974) je medzinárodné zoskupenie, ktoré sa snaží kontrolou exportu a reexportu jadrového materiálu obmedziť proliferáciu jadrových zbraní a súvisiacich technológií. V súčasnosti má 46 členov (Nuclear Suppliers Group 2012).
- ²³ Kontrolný režim raketových technológií v oblasti raketových nosičov zbraní hromadného ničenia (založený 1987) je neformálne partnerstvo, ktoré sa snaží o kontrolu a nešírenie rakiet a raketových technológií, ktoré sú schopné niesť minimálne 500 kg nálože s dosahom nad 300 km. V súčasnosti združuje 34 krajín (MTCR 1992).
- ²⁴ Wassenaarská dohoda (založená 1996) je multilaterálny kontrolný režim, ktorý sa zameriava na zvýšenie transparentnosti v medzinárodnom obchode s konvenčnými zbraňami. V súčasnosti má organizácia 46 členských krajín (Wassenaar Arrangement 2012).
- ²⁵ Túto informáciu potvrdili i zamestnanci a diplomati MZV ČR (21. 3. 2012).
- ²⁶ Samotná formulácia nie je v rozpore s predstavenou pozíciou ČR, ktorá podporuje funkčnú a účinnú zmluvu o obchode so zbraňami.
- ²⁷ Pozícia USA sa zmenila v roku 2009 a nie je vylúčené, že vzhľadom na vnútornú diskusiu sa v budúcnosti znova môže pretvoriť (porov. Clinton 2009; Stedjan 2012; Johnson 2011).

Literatúra

- Anderson, David G. (1992): The International Arms Trade: Regulating Conventional Arms Transfers in the Aftermath of the Gulf War. *American University Journal on International Law and Policy*, Vol. 749, No. 7, s. 749–805.
- Bromund, Ted R. – Groves, Steven (2009): The U.N.'s Arms Trade Treaty: A Dangerous Multilateral Mistake in the Making. *Executive Summary*, No. 2309, August 24, 2009. Washington DC: The Heritage Foundation, <www.heritage.org/Research/InternationalOrganizations/bg2309.cfm>, otvorené 30. 3. 2012.
- Bromund, Ted R. (2012): Day Two: Palestinian Issue Continues to Vex Arms Trade Treaty Conference. Washington, DC: The Foundry – The Heritage Network Blog, <<http://blog.heritage.org/2012/07/05/day-two-palestinian-issue-continues-to-vex-arms-trade-treaty-conference-2/>>, otvorené 30. 7. 2012.
- Da Silva, Clare (2009): Creating a human rights standard for the Arms Trade Treaty. Geneva: The United Nations Institute for Disarmament Research, <<http://www.unidir.org/pdf/articles/pdf-art2861.pdf>>, otvorené 3. 4. 2012.
- Holtom, Paul (2011): The Arms Trade Treaty: Challenges Ahead. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, <www.nonproliferation.eu/documents/kickoff/holtom.pdf>, otvorené 1. 4. 2012.
- Holtom, Paul – Bromley, Mark – Wezeman, Pieter D. – Wezeman, Siemon T. (2012): Trends in the International Arms Transfers, 2011. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, <books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1203.pdf>, otvorené 1. 6. 2012.
- Kytömäki, Elli (2010): Arms Trade Treaty: Origins, prospects and contentious issues. Background paper prepared for the International parliamentary workshop on SALW – Beyond the ECOWAS Convention: Assessing the international dimension to Small Arms Control in West Africa. Alisa Hotel, Accra, Ghana 13–14 May 2010. Accra: Friedrich Ebert Stiftung West-Africa, <www.fes-westafrica.org/common/pdf/2010_05_EN_Kytomaki_ATT_Accra%20SALW%20FES%20UNREC%20ECOWAS.pdf>, otvorené 20. 3. 2012.
- Laurance, Edward J. – Wezeman, Siemon T. – Wulf, Herbert (1993): Arms Watch: SIPRI Report on the First Year of the UN Register of Conventional Arms, Research Report No. 6. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, <<http://books.sipri.org/files/RR/SIPRIRR06.pdf>>, otvorené 20. 3. 2012.
- Mack, Daniel (2010): The Arms Trade Treaty PrepCom: Prepared and Committed? Washington, DC: The Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/act/2010_07-08/mack>, otvorené 10. 4. 2012.
- Meek, Sarah (1998): International Initiatives on the Control of Weapons. In: Gamba-Stonehouse, Virginia – Meek, Sarah (eds., 1998): *Society Under Siege: Licit Responses to Illicit Arms*. Pretoria: Institute for Security Studies, <<http://www.iss.co.za/pubs/Books/SocietySiege2cover.html>>, otvorené 20. 3. 2012.
- North, Douglass C. (1990): *Institutions, Institutional Change, and Economic Performance*. New York: Cambridge University Press.
- Parker, Sarah (2007): Analysis of States' Views on an Arms Trade Treaty. Geneva: The United Nations Institute for Disarmament Research, <<http://www.unidir.org/pdf/ouvrages/pdf-1-92-9045-008-A-en.pdf>>, otvorené 20. 3. 2012.
- Prizeman, Katherine (2012): From Preparations to Negotiations for an Arms Trade Treaty. New York: Friedrich-Ebert-Stiftung, <<http://www.fes.de/cgi-bin/gbv.cgi?id=08953&ty=pdf>>, otvorené 26. 3. 2012.
- Shah, Anup (2008): A Code of Conduct for Arms Sales, <<http://www.globalissues.org/article/80/a-code-of-conduct-for-arms-sales>>, otvorené 20. 3. 2012.
- Sidel, Victor W. (1995): The international arms trade and its impact on health. *British Medical Journal*, Vol. 311, No. 7021, s. 1677–1680.
- Smith, Herbert A. (1931): The Problem of Disarmament in the Light of History. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1931–1939)*, Vol. 10, No. 5, s. 600–621.
- Stearman, Kaye (2012): Hidden from view, debarred from debate – EU report on arms exports. London: Open Democracy, <<http://www.opendemocracy.net/kaye-stearman/hidden-from-view-debarred-from-debate-eu-report-on-arms-exports>>, otvorené 5. 4. 2012.
- Stohl, Rachel – Grillot, Suzette (2009): *The International Arms Trade*. Cambridge: Polity Press.
- Van Evera, Stephen (1997): *Guide to Methods for Students of Political Science*. Ithaca: Cornell University Press.

Dokumenty

- 38/1994 Zb.: Zákon o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, <<http://download.mpo.cz/get/37640/50602/583226/priloha003.doc>>, otvorené 5. 4. 2012.
- 332/2009 Zb.: Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, <<http://download.mpo.cz/get/37640/50602/583224/priloha005.pdf>>, otvorené 5. 4. 2012.
- Abramson, Jeff (2009): U.S. Supports Arms Trade Treaty Process. *Arms Control Today*, Vol. 39, No. 3, Washington, DC: The Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/act/2009_11/ArmsTradeTreaty>, otvorené 22. 3. 2012.

- ATT legal blog (2011): First Day of the Third PrepCom. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2011/07/first-day-of-third-prepcom.html>>, otevorené 11. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012a): Fourth and final Preparatory Committee for an Arms Trade Treaty. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2012/01/fourth-and-final-preparatory-committee.html>>, otevorené 10. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012b): Day 1 of the Fourth PrepCom. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2012/02/day-1-of-fourth-prepcom.html>>, otevorené 10. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012c): Day 2 of the Fourth PrepCom. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2012/02/day-2-of-fourth-prepcom.html>>, otevorené 11. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012d): Day 3 of the Fourth PrepCom. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2012/02/day-3-of-fourth-prepcom.html>>, otevorené 11. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012e): Day 4 of the Fourth PrepCom. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2012/02/day-4-of-fourth-prepcom.html>>, otevorené 11. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012f): Day 5 of the Fourth PrepCom. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.com/2012/02/day-5-of-fourth-prepcom.html>>, otevorené 11. 4. 2012.
- ATT legal blog (2012g): The End of the Beginning. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/2012/07/end-of-beginning.html>>, otevorené 30. 7. 2012.
- ATT legal blog (2012h): Stop thinking and go in? Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/2012/07/stop-thinking-and-go-in.html>>, otevorené 31. 7. 2012.
- ATT legal blog (2012i): Out of the paddock and into the sheep dip? Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/2012/07/out-of-paddock-and-into-sheep-dip.html>>, otevorené 31. 7. 2012.
- ATT legal blog (2012j): Down is up and up is down. Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/2012/07/down-is-up-and-up-is-down.html>>, otevorené 31. 7. 2012.
- ATT legal blog (2012k). Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/>>, otevorené 31. 7. 2012.
- ATT legal blog (2012l): Follow the yellow brick road? Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/2012/07/follow-yellow-brick-road.html>>, otevorené 31. 7. 2012.
- ATT legal blog (2012m): The Arms Trade Treaty: So near and not so far? Geneva: Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights (ADH), <<http://armstradetreaty.blogspot.cz/2012/07/so-near-and-yet-so-far.html>>, otevorené 31. 7. 2012.
- Australian Group (2007). <<http://www.australiagroup.net/en/index.html>>, otevorené 5. 4. 2012.
- Bedard, Paul (2011): Opposition Mounts To U.N. Gun Control Treaty. U.S. News, <<http://www.usnews.com/news/washington-whispers/articles/2011/07/26/opposition-mounts-to-un-gun-control-treaty-opposition-mounts-to-un-gun-control-treaty>>, otevorené 5. 4. 2012.
- Brown, Hayes (2012): How the Palestinian Issue Totally Sidelined Arms Trade Treaty Talks Yesterday. UN Dispatch, <<http://www.undispatch.com/how-the-palestinian-issue-totally-sidelined-arms-trade-treaty-talks-yesterday>>, otevorené 30. 7. 2012.
- Bush, George H. W. (1991): White House Fact Sheet on the Middle East Arms Control Initiative, May 29, 1991, <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=19637>>, otevorené 6. 6. 2012.
- CAAT – Campaign against Arms Trade (2012a): UK Arms Export Licences. London: Campaign against Arms Trade, <<http://www.caat.org.uk/resources/export-licences/>>, otevorené 5. 4. 2012.
- CAAT – Campaign against Arms Trade (2012b): UK sells armoured vehicles to Ethiopia, despite Eritrea tensions. London: Campaign against Arms Trade, <<http://www.caat.org.uk/press/archive.php?url=20120323prs>>, otevorené 5. 4. 2012.
- CCM – Convention on Cluster Munitions (2008), <<http://www.clusterconvention.org/files/2011/01/Convention-ENG.pdf>>, otevorené 5. 4. 2012.
- Clinton, Hillary R. (2009): U.S. Support for the Arms Trade Treaty. Press Statement, <<http://www.state.gov/secretary/rm/2009a/10/130573.htm>>, otevorené 22. 3. 2012.
- Crawford, Alison (2012): Canada revises stance on UN arms trade treaty. CBC News – World, <<http://www.cbc.ca/news/world/story/2012/06/04/pol-un-arms-control-canada-change.html>>, otevorené 6. 6. 2012.
- Discussion Paper (2012): 3rd July 2012, <<http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf/President-s-Discussion-Paper-3-July-2012.pdf>>, otevorené 30. 7. 2012.

- Disarmament Commission (1996): Report of the Disarmament Commission (A/51/42, Supplement No. 42). New York: Organizácia spojených národov, <[http://unhq-appspub-01.un.org/UNODA/Library.nsf/0bb8a163b66d627f85256beb0073f596/adcb9adb12293ad585256ce500776b64/\\$FILE/dc51.42.pdf](http://unhq-appspub-01.un.org/UNODA/Library.nsf/0bb8a163b66d627f85256beb0073f596/adcb9adb12293ad585256ce500776b64/$FILE/dc51.42.pdf)>, otvorené 6. 6. 2012.
- Dockery, Stephen (2012): Arab states still have differences over arms trade treaty. DailyStar, <<http://www.dailystar.com.lb/News/Local-News/2012/Mar-30/168476-arab-states-still-have-differences-over-arms-trade-treaty.ashx>>, otvorené 6. 4. 2012.
- Ekklesia (2012): EU accused of hiding own report on arms trade. London: Ekklesia <<http://www.eklesia.co.uk/node/16036>>, otvorené 7. 4. 2012.
- Finanční noviny (2011): MPO: Vývoz vojenského materiálu z ČR byl loni rekordní. *Finanční noviny* – online <<http://www.financninoviny.cz/zpravy/mpo-vyvoz-vojenskeho-materialu-z-cr-byl-loni-rekordni/699996>>, otvorené 5. 4. 2012.
- Gladstone, Rick (2012): U.N. Misses Its Deadline for Arms Pact. *New York Times*, <http://www.nytimes.com/2012/07/28/world/proponents-of-arms-trade-treaty-urge-final-approval.html?_r=1>, otvorené 31. 7. 2012.
- Hotham, Oliver (2012): Minister defends Britain's role in arms trade. London: *Politics.co.uk*, <<http://www.politics.co.uk/news/2012/03/21/minister-defends-britain-s-role-in-arms-trade>>, otvorené 5. 4. 2012.
- IANSA (2012a): Summary Report: Plenary Session: Morning – 16 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Morning%20Plenary_160212.pdf>, otvorené 10. 4. 2012.
- IANSA (2012b): Summary Report: Plenary Session: Morning – 13 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATT%20PrepCom_Morning%20Plenary_130212.pdf>, otvorené 10. 4. 2012.
- IANSA (2012c): Summary Report: Plenary Session: Afternoon – 13 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATT%20PrepCom_Afternoon%20Plenary_130212.pdf>, otvorené 10. 4. 2012.
- IANSA (2012d): Summary Report: Plenary Session: Morning – 14 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Morning%20Plenary_140212.pdf>, otvorené 11. 4. 2012.
- IANSA (2012e): Summary Report: Plenary Session: Afternoon – 14 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Afternoon%20Plenary_140212.pdf>, otvorené 11. 4. 2012.
- IANSA (2012f): Summary Report: Plenary Session: Morning – 15 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Morning%20Plenary_150212%20%282%29.pdf>, otvorené 11. 4. 2012.
- IANSA (2012g): Summary Report: Plenary Session: Afternoon – 15 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Afternoon%20Plenary_150212.pdf>, otvorené 11. 4. 2012.
- IANSA (2012h): Summary Report: Plenary Session: Afternoon – 16 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Afternoon%20Plenary_160212.pdf>, otvorené 11. 4. 2012.
- IANSA (2012i): Summary Report: Plenary Session: Afternoon – 17 February 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://iansa.org/system/files/ATTPrepCom_Afternoon%20Plenary_170212.pdf>, otvorené 11. 4. 2012.
- IANSA (2012j): Summary Report: Plenary Session: Afternoon – 5 July 2012. London: International Action Network on Small Arms, <http://www.iansa.org/system/files/ATTDipCon_AfternoonPlenary_050712.pdf>, otvorené 31. 7. 2012.
- ICRC – International Committee of the Red Cross (2005): Project of an International Declaration concerning the Laws and Customs of War. Brussels, 27 August 1874. Geneva: International Committee of the Red Cross, <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/135?OpenDocument>>, otvorené 3. 6. 2012.
- Johnson, Luke (2011): Michele Bachmann Warns Against United Nations Taking Away Gun Rights. Washington, DC: *The Huffington Post*, <http://www.huffingtonpost.com/2011/10/25/michele-bachmann-guns-united-nations_n_1031194.html>, otvorené 5. 4. 2012.
- League of Nations (1919): Covenant of the League of Nations, 28 April 1919. League of Nations, <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3dd8b9854.html>>, otvorené 2. 6. 2012.
- Martin, Daniel (2011): It is not wrong to sell arms, says David Cameron as he defends sale of weapons to Middle East. *Daily Mail*, <<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1359712/David-Cameron-Its-wrong-sell-arms-Middle-East.html>>, otvorené 4. .5. 2012.
- Moran, Jerry (2011): Sen. Moran and 44 Senators to Obama Administration: Second Amendment Rights Not Negotiable, <<http://moran.senate.gov/public/index.cfm/news-releases?ID=523007a3-18e1-4de3-a358-d4437234be56>>, otvorené 31. 3. 2012.
- Moritán, Roberto García (2011): Chairman's Draft Paper, 14. July 2011, <<http://www.adh-geneve.ch/RULAC/pdf/Chairman-Draft-ATT-blog.pdf>>, otvorené 26. 3.2012.
- Moritán, Roberto García (2012): The draft of the Arms Trade Treaty, <<http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf/Comprehensive-Draft-Arms-Trade-Treaty-of-26-July-2012.pdf>>, otvorené 29. 11. 2012.

- MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu (2011): Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2010. Ministerstvo průmyslu a obchodu, <download.mpo.cz/get/35863/50464/582586/priloha004.pdf>, otevřené 5. 4. 2010.
- MTCR – The Missile Technology Control Regime (1992): Joint Appeal by MTCR Member States, July 1992, <http://www.mtcr.info/english/public/july1992.html>, otevřené 4. 5. 2012.
- NGOCDPDS (2011): The Third Preparatory Committee. New York: NGO Committee on Disarmament, Peace and Security, <http://www.ngocdps.org/the-third-preparatory-committee-2011>, otevřené 10. 4. 2012.
- Nichols, Michelle (2012): United Nations fails to agree landmark arms-trade treaty. *Reuters*, <http://www.reuters.com/article/2012/07/27/us-arms-treaty-idUSBRE86Q1MW20120727>, otevřené 31. 7. 2012.
- NRA-ILA (2012): NRA at U.N. Arms Trade Meeting. National Rifle Association – The Institute for Legislative Action, <http://www.nraila.org/news-issues/articles/2012/nra-at-un-arms-trade-meeting.aspx>, otevřené 31. 3. 2012.
- Nuclear Suppliers Group (2012), <http://www.nuclearsuppliersgroup.org/Leng/default.htm>, otevřené 5. 4. 2012.
- OJofEU (2008): Council Common Position 2008/944/CFSP. *Official Journal of the European Union*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:0099:0103:EN:PDF>, otevřené 7. 4. 2012.
- OSN (1991): Transparency in armaments, A/RES/46/36. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/depts/ddar/Register/4636.html>, otevřené 20. 3. 2012.
- OSN (2001): Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects (A/CONF.192/15). New York: Organizácia spojených národov, <http://www.poa-iss.org/PoA/poahtml.aspx>, otevřené 5. 4. 2012.
- OSN (2006a): Towards an arms trade treaty: Establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms, A/RES/61/89. New York: Organizácia spojených národov, <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/RES/61/89&Lang=E>, otevřené 20. 3. 2012.
- OSN (2006b): Seven More Texts Recommended to General Assembly: Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty, Small Arms Amongst Issues Addressed. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/News/Press/docs/2006/gadis3335.doc.htm>, otevřené 7. 4. 2012.
- OSN (2008): Towards an arms trade treaty: Establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/63/334). New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/334>, otevřené 26. 3. 2012.
- OSN (2009a): Towards an arms trade treaty: Establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/RES/63/240). New York: Organizácia spojených národov, <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/RES/63/240&Lang=E>, otevřené 22. 3. 2012.
- OSN (2009b): Report of the Open-ended Working Group towards an Arms Trade Treaty: Establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/AC.277/2009/1). New York: Organizácia spojených národov, <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/AC.277/2009/1&Lang=E>, otevřené 22. 3. 2012.
- OSN (2010): The arms trade treaty (A/RES/64/48). New York: Organizácia spojených národov, <http://daccess-ods.un.org/TMP/4651307.16562271.html>, otevřené 22. 3. 2012.
- OSN (2011a): Intervención de la delegación de Cuba, ante la tercera sesión del Comité preparatorio de la conferencia de las Naciones Unidas sobre el tratado de comercio de armas: Aplicación de una futuratratado sobre comercio de armas. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom3/2011-July-11/Afternoon/2011-07-11-Cuba-S.pdf>, otevřené 30. 3. 2012.
- OSN (2011b): Déclaration de son Excellence Monsieur Eric Danon, Représentant permanent de la France auprès de la Conférence du désarmement. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom3/2011-July-11/Afternoon/2011-07-11-France-F.pdf>, otevřené 30. 3. 2012.
- OSN (2012a): Arms Trade Treaty: Preparatory Committee. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/>, otevřené 26. 3. 2012.
- OSN (2012b): List of non-governmental organizations (A/CONF.217/PC.IV/INF/2). New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/essential_docs/20120214_NGO%20Participants_PrepCom4_E.pdf>, otevřené 30. 3. 2012.
- OSN (2012c): Statements on an arms trade treaty – Czech Republic (4th PrepCom). New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom4/15-February-2012/20120215_CzechRepublic_E.pdf>, otevřené 5. 4. 2012.
- OSN (2012d): EU Opening Statement at the Preparatory Committee of the Arms Trade Treaty. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/StatementsMS/PrepCom4/13-February-2012/20120213_EU_E.pdf>, otevřené 6. 4. 2012.
- OSN (2012e): Statements on an arms trade treaty. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Statements.html>, otevřené 6. 4. 2012.
- OSN (2012f): United Nations Conference on the Arms Trade Treaty, New York, 2–27 July 2012: Provisional rules of procedure of the Conference (A/CONF.217/L.1). New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/PrepCom4%20Documents/Provisional%20Rules%20of%20Procedure_E_20120307.pdf>, otevřené 6. 6. 2012.

- OSN (2012g): Nuclear Issues Grab Headlines, but Conventional Arms Kill Daily, Secretary-General Tells Arms Trade Treaty Conference, Stalled for Two Days over Procedural Matters (press release DC/3362). New York: Organizácia spojených národov, <[http://www.un.org/News/Press/docs//2012/ dc3362.doc.htm](http://www.un.org/News/Press/docs//2012/dc3362.doc.htm)>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012h): Forged Documents Used to Ship Weapons to Fragile Areas, Fuelling Conflicts, Among Critical Issues That Must Be Addressed by Arms Trade Treaty, Conference Told (press release DC/3365). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.un.org/News/Press/docs//2012/dc3365.doc.htm>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012i): Proposed Arms Trade Treaty Must Prohibit Weapon Transfers Where Risk Exists Will Be Used to Perpetrate Sexual Violence Against Women, Conference Told (press release DC/3366). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.un.org/News/Press/docs//2012/dc3366.doc.htm>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012j): World Has High Expectations for Arms Trade Conference, Delegates Have Obligation to Negotiate Treaty That Will Help in Advancing Peace, Security, Speakers Say (press release DC/3367). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.un.org/News/Press/docs//2012/ dc3367.doc.htm>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012k): Elements of provision on Scope in an ATT. New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf/Elements-Scope.pdf>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012l): Main Committee I: Criteria/ Parameters – Chairman’s paper. New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf/Criteria-16-July-2012-.pdf>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012m): Chairs of Two Main Committees Negotiating Goals, Scope of Arms Trade Treaty Brief Delegates on Progress, as UN Conference Nears End of Third Week (press release DC/3369). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.un.org/News/Press/docs//2012/dc3369.doc.htm>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012n): As Conference on Arms Trade Treaty Begins Final Week, Chairs of Committees, Negotiating Goals, Scope Brief on Progress (press release DC/3370). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.un.org/News/Press/docs//2012/dc3370.doc.htm>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012o): Arms Trade Treaty Conference Yields Composite ‘Working Document’, Prompting, Nearly 60 Speakers to Consider Viability, Probable Impact (press release DC/3371). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.un.org/News/Press/docs//2012/dc3371.doc.htm>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012p): United Nations Conference on the Arms Trade Treaty, New York, 2–27 July 2012: The draft of the Arms Trade Treaty (A/CONF.217/CRP.1). New York: Organizácia spojených národov, <<http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf/Comprehensive-Draft-Arms-Trade-Treaty-of-26-July-2012.pdf>>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012r): Statement by H. E. Mr. Pavel Fischer on the Arms Trade Treaty, 3. 7. 2012. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/ATT/statements/docs/20120706/Member%20States/20120706_Czech%20Republic_E.pdf>, otvorené 31. 7. 2012.
- OSN (2012s): Argentina, Australia, Costa Rica, Finland, Japan, Kenya and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland: draft resolution *The arms trade treaty*, New York: Organizácia spojených národov, <<http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/C.1/67/L.11&Lang=E>>, otvorené 29. 11. 2012.
- OSN (2012t): Déclaration de Monsieur Jean-Hugues Simon-Michel, Ambassadeur, représentant permanent de la France auprès de la Conférence du désarmement. New York: Organizácia spojených národov, <http://www.un.org/disarmament/convarms/ATTPrepCom/Documents/Statements-MS/PrepCom4/14-February-2012/20120214_France_F.pdf>, otvorené 30. 3. 2012.
- PrepCom (2008): Towards an arms trade treaty: Establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (PrepCom report). New York: Preparatory Committee of the UN <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/334&Lang=E>, otvorené 6. 6. 2012.
- PrepCom (2009): Report of the Open-ended Working Group towards an Arms Trade Treaty: Establishing common international standards for the import, export and transfer of conventional arms (A/AC.277/2009/1). New York: Preparatory Committee of the UN <http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/AC.277/2009/1&Lang=E>, otvorené 6. 6. 2012.
- Rozhovor s analytikmi Amnesty International (14. 5. 2012).
- Rozhovor so zamestnancami a diplomatmi MZV ČR (21. 3. 2012).
- SIPRI (2012a): Rise in international arms transfers is driven by Asian demand. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, <<http://www.sipri.org/media/pressreleases/rise-in-international-arms-transfers-is-driven-by-asian-demand-says-sipri>>, otvorené 20. 3. 2012.
- SIPRI (2012b): Top list TIV tables. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/toplist.php>>, otvorené 3. 4. 2012.
- SIPRI (2012c): Arms Trade Treaty. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, <<http://www.sipri.org/research/armaments/transfers/controlling/att>>, otvorené 3. 6. 2012.
- Stedjan, Scott (2011): Where is the American development and humanitarian voice in the ATT negotiations? Boston: Oxfam America, <<http://politicsofpoverty.oxfamamerica.org/index.php/2011/03/03/where-is-the-american-development-and-humanitarian-voice-in-the-att-negotiations/>>, otvorené 5. 4. 2012.
- UNIDIR (2010): Promoting Discussion on an Arms Trade Treaty European Union–UNIDIR Project – Summary Report. Geneva: The United Nations Institute for Disarmament Research, <<http://www.unidir.org/pdf/activites/pdf3-act509.pdf>>, otvorené 22. 3. 2012.

KONZULTACE: OBCHOD SE ZBRANĚMI

- Wassenaar Arrangement (2012): Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies. Vienna, <<http://www.wassenaar.org/>>, otvorené 5. 4. 2012
- Zangger Committee (2011): Homepage of the Zangger Committee. Vienna, <<http://www.zanggercommittee.org/Seiten/default.aspx>>, otvorené 5. 4. 2012.

Poznámka

Článok vznikol v rámci inštitucionálnej podpory na rozvoj výskumnej organizácie. Rád by som na tomto mieste poďakoval dvom anonymným oponentom, ktorí svojimi pripomienkami prispeli k skvalitneniu finálnej podoby textu.